ΕΤΟΣ Δ'. —ΤΟΜΟΣ Β'. —Αριθμὸς 17

Κων]πολις 1 Ἀπριλίου 1912

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων]πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΚΟΥΡΣΟΥΛΟΥ ΧΑΝ
ΓΑΛΑΤΑ-ΚΩΝ|ΠΟΛΙΣ

Τὰ χειρόγραφα
δὲν ἐπιστρέφονται

Ἕκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ο ΜΕΘΥΣΤΑΚΑΣ

Εἶχε πέσει βαρυχειμωνιὰ στὰ Γιάννινα. Ὁ οὐρανὸς σκοτεινιασμένος ξαπολοῦσεν ἀδιάκοπα ἕνα ψιλὸ ξηρὸ χιόνι, οἱ δρόμοι εἶχαν κρουσταλλιάσει καὶ ὁ Βοριᾶς σὰ μανιασμένος βούϊζε καὶ ξετίναζε δῶθε κεῖθε τὰ κλωνάρια τῶν δέντρων. Βαριαχολογοῦσεν ἡ λίμνη,σὰ νὰ μουγκρίζανε χίλια στοιχειὰ ἀπὸ τὸ βυθό της κι' ἀπὸ τὰ σύννεφα σκούζανε παραπονετικὰ τ' ἀγριοπούλια, ποὺ τραβοῦσε κατὰ τὴν πολιτεία τῆς βαρυχειμωνιᾶς ἡ πεῖνα.

Εἶχε σκοταδιάσει σὰ νὰ βράδυαζε. Τὰ σπίτια σὰ βουλιαγμένα μέσα σ' ἕνα ἀπέραντο πέλαγο ἀπ' ἀντάρα ξεχώριζαν σὰν ἤσκιοι πανώριοι, ποὺ ἀδυνατίζανε ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον, ὡς ποῦ σβύνανε μακρυὰ σ' ἕνα ἀτέλειωτο χάος θολό.

Καθισμένος κοντὰ στὸ παράθυρο τοῦ γραφείου μου διάβαζα μιὰ βαρετὴ δικογραφία καὶ συχνὰ ρέμβαζα στὸ χιόνι, ποὺ παιγνιδιάρικα στριφογύριζε στὰ ἰδιότροπα ρεύματα τοῦ ἀνέμου.

Ὁ δρόμος εἶταν ἔρημος. Ποῦ καὶ ποῦ περνοῦσε βιαστικὰ κανένας διαβάτης μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες καὶ μὲ τὸ κεφάλι κουκουλωμένο καὶ χωμένο ἀνάμεσα στὶς πλάτες.

Ἐξαφνα κάποιος χτύπησε στὴν ἐξώπορτα.

Κατέβηκα κι' ἄνοιξα μόνος μου ὅπου μοῦ παρουριάστηκεν ὁ φίλος μου δικηγόρος Κ. χιονισμένος καὶ μὲ τὸ κεφάλι μισοκρυμμένο μέσα στοὺς σηκωμένους γιακάδες τοῦ πανωφοριοῦ του. Τουρτούριζεν ὁλόβολος ἀπὸ τὸ κρύο, ἡ μύτη του εἶχε μαυρογαλαζώσει καὶ τὰ μουστάκια του γερμένα κάτω εἶταν ἀχνισμένα ἀπὸ τὴν ἀνάσσα του. Καλημέρα, εἶπε, χαμογελῶντας καὶ τρίβοντας τὰ παγωμένα χέρια του, δὲ μὲ καρτεροῦσες βέβαια μ' αὐτὸν τὸν καιρὸ, μὰ ἔχω εὐχάριστα. Σήμερα τὸ πρωῒ τελείωσα τὸ συμβιβασμό σας μὲ τοὺς χωριάτες καὶ αὔριο θὰ κάνομε τὰ ἔγγραφα. Τὸν εὐχαρίστησα καὶ τὸν ὁδήγησα γρήγορα στὸ γραφεῖο. Καθίσαμε κοντὰ στὴ θερμάστρα καὶ γιὰ κάμποσην ὥρα μιλούσαμε γιὰ τὴν ὑπόθεσή μας. Ὁ φίλος μου εἶχε μιὰ σωστὴ δικηγορικὴ λογοδιάρροια κι' ὅσο πρόφτανα πότε πότε νὰ ρίχνω κι' ἐγὼ καμμιὰ λέξη ἀνάμεσα στὸ χείμαρρο ποὺ κατέβαζε ἡ γλῶσσα του. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅμως σταμάτησε καὶ μηχανικὰ μετροῦσε μὲ τὰ ξηραγγινά του δάκτυλα τὰ σπυριὰ τοῦ κομπολογιοῦ του. Ἐγὼ ἀφηρημένος κοίταζα τὴ φωτιὰ τῆς θερμάστρας καὶ στὴ σιωπή μας ξεχώριζε χτυπητὰ τὸ τὶκ τὰκ τοῦ ὡρολογιοῦ ποὺ εἶταν κρεμασμένο στὸν τοῖχο.

Ἐξαφνα ἕνα τραγοῦδι βραχνὸ μὰ πολὺ παθητικὸ ἀκούστηκεν ἀπὸ τὸ δρόμο.

Βάσανα πίκρες καὶ καϋμοὶ ἀφῆστε τὴν καρδιά μου
γιατὶ τὴ φλόγα δὲ βαστῶ ποὺ καίει τὰ σωθικά μου.

Ἤθελα νἄχω στὴν καρδιὰν ἕνα παραθυράκι
γιὰ νὰ τ' ἀνοίγω καθ' αὐγὴ νὰ βγαίνῃ τὸ φαρμάκι.

Δὲν πρέπ' ἐγὼ νὰ τραγουδῶ μήτε κρασὶ νὰ πίνω
νὰ κάθουμαι σὲ μιὰ μεριὰ τὰ δάκρια μου νὰ χύνω.

Καλότυχος! εἶπεν ὁ φίλος μου, ποιὸς τὸν ξέρει πόσο νὰ ἔχῃ τσούξει ἀπὸ τὸ πρωῒ γιὰ νὰ μὴ τὸν περουνιάζῃ τόσο τὸ κρύο καὶ νὰ τραγαδάῃ στὸ δρόμο. Ἀπὸ περιέργεια κοίταξα ἀπὸ τὸ παράθυρο κ' εἶδα ἕναν κουρελιασμένο ποὺ τρίκλιζε δεξιὰ ἀριστερὰ καὶ πολεμοῦσε νὰ στυλωθῇ στὰ πόδια του γιὰ νὰ τραγουδήσῃ, μὰ πάλι τρίκλιζε κσὶ τραύλιζε στὸ τραγοῦδι του.

— Εἶν' ὁ μεθύστακας, εἶπα, ὁ Μάρκος.

Ἅμα ἄκουσε τ' ὄνομα σηκώθηκεν ὁ φίλος μου κι' ἦρθε στὸ παράθυρο νὰ ἰδῇ κι' αὐτὸς τὸ Μάρκο, τὸν ἀλκολικὸ τύπο ποὺ γνώριζαν ὅλα τὰ Γιάννινα μὲ τ' ὄνομα «μεθύστακας».

— Πῶς καταντάει ὁ ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ φίλος μου, ἀφοῦ πέρασεν ὁ Μάρκος. Αὐτὸς εἶταν μιὰ φορὰ ὁ πρῶτος τσαρουχᾶς τῶν Γιαννίνων, μὰ ἡ φυλακὴ καὶ τὰ βάσανα τὸν ἔκαναν νὰ τὸ ρίξῃ στὸ πιοτὸ κι' ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὶς φυλακὲς εἶταν πειὰ ἀλκολικός.

— Γι' αὐτὸν, εἶπα, ἔχω ἀκούσει ἀπὸ μικρὸς νὰ

λένε τάχα πὼς σκότωσε κάποιον μιὰ φορὰ, δὲν ἔτυχεν ὅμως ποτὲ νὰ μάθω περισσότερα.

— Ναὶ τὸ ἀρχοντόπουλο Χ. πρόσθεσεν ὁ φίλος μου, κι' ἀφοῦ ξηρόβηξε δυὸ τρεῖς φορὲς ἐξακολούθησε!

— Ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια, πρὶν ἀπὸ τὸ Ρωσσοτουρκικὸ πόλεμο, ζοῦσεν ὁ μακαρίτης Χ. καὶ εἶταν κι' αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους τοῦ τόπου. Εἶχεν ἕνα γυιὸ τὸ Νώντα, ἕνα λεβέντη ὀμορφονιὸ καὶ μὲ καλὴ καρδιὰ μὰ λίγο ζωηρό. Ὅπως λέγανε εἶχε πολλὲς ἀγαπητικὲς ὁ Νώντας καὶ συχνὰ γύριζε τὶς νύχτες ἔξω, ὅπου μιὰ βραδιὰ τὸν βρῆκε τὸ κακό. Τὸν μαχαίρωσαν σ' ἕνα στενὸ κι' ὅταν περνοῦσεν ἡ περιπολία τὸν βρῆκε σκοτωμένο. Εἶχε δυὸ μαχαιριὲς μιὰ στὸ λαιμὸ καὶ μιὰ σὴν καρδιά.

Τὴν ἄλλη μέρα μάθαμε πὼς τὸν εἶχε μαχαιρώσει ὁ Μάρκος ὁ τσαρουχᾶς καὶ πὼς πιάστηκε ὁ φονιάς, κανένας ὅμως δὲ γνώριζε ποιὰ εἶταν ἡ ἀφορμὴ τοῦ φόνου.

Πέρασε κάμποσος καιρὸς ὕστερα ἀπὸ τὸ φονικὸ καὶ σὰ ζύγωνε ἡ μέρα τῆς δίκης κι' ὁ Μάρκος δὲν εἶχε διορίσει δικηγόρο, διορίστηκα ἐγὼ ἀπὸ τὸ δικαστήριο γιὰ νὰ ὑπερασπιστῶ τὸν κατηγούμενο.

Δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τὴ δίκη πῆγα στὶς φυλακὲς νὰ ἰδῶ τὸ Μάρκο γιὰ νὰ τὸν ψαρέψω καὶ νὰ βρῶ καμμιὰ ἐλαφρυντικὴ αἰτία.

Ἅμα εἶπα στὸ Μάρκο πὼς θὰ τὸν ὑπερασπιζόμουν στὸ δικαστήριο τέντωσε τὰ φρύδια του μ' ἀπορία, μὲ κοίταζε μὲ τὰ ἐκφραστικά του μάτια γεμάτα εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ γλῶσσα του τραύλισε:

— Ἐμένα .... ἡ εὐγενία σας... ἐμένα τὸ φονιὰ...

— Ναί, Μάρκο, τοῦ εἶπα, θὰ σὲ ὑπερασπιστῶ καὶ σένα ὅπως ὑπερασπίστηκα καὶ πολλοὺς ἄλλους φονιάδες ὡς τώρα, γιατὶ φόνος ἀπὸ φόνο ἔχει διαφορὰ καὶ μάλιστα ἕνας ἄνθρωπος νοικοκύρης σὰν κ' ἐσένα δὲ γίνεται φονιὰς στὰ καλὰ καθούμενα χωρὶς ἀφορμή.

— Ἀλήθεια, ψιθύρισε, καὶ δύο δάκρυα κυλίστηκαν στὰ μάγουλά του.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια κέρδισα ὅλη τὴν ἐμπιστοσύνη του καὶ σὰν ἐπέμενα νὰ μοῦ πῇ ὅλη τὴν ἀλήθεια:

— Στὴν εὐγενία σας θὰ τὰ πῶ ὅλα, εἶπε, μόνο στὸ δικαστήριο δὲ θέλω ν' ἀκουστῇ τίποτε ἀπ' αὐτά.

Ἀφοῦ τοῦ ἔδωκα τὸ λόγο μου γι' αὐτὸ ἐξακολούθησε:

»Δὲν εἴμουν νὰ γίνω φονιάς, κὺρ Κ. μὰ τσι τἄφερεν ἡ μοίρα. Δυὸ χρονῶν παιδὶ ὀρφάνεψα ἀπὸ πατέρα, καὶ ἡ μάνα μου, ποὺ Θεὸς σχωρέστη τώρα, δὲ σεβάστηκε τὴ μνήμη τους, μὰ σὲ λίγο παραστράτησε ..., εἶχε κάνει δούλα στὸ σπίτι μιανοῦ μπέη καί ....

Ἡ γλῶσσα του τραύλισε, ἔτριψε τὸ μέτωπο του μὲ τὸ δεξὶ χέρι σὰ νἄθελε νὰ κρύψῃ τὴ ντροπὴ κ' ἐξακολούθησε:

»Ἔτσι μάνα εἶχα καὶ μάνα δὲν εἶχα. Δὲ μ' ἀγαποῦσεν ὁλότελα κι' ὅλο μ' ἔδερνε γιὰ τὸ κάθε τί. Τὸ σπίτι εἶταν κόλαση γιὰ μένα, μὰ καὶ στὸ δρόμο ὅταν ἔβγαινα νὰ παίξω μὲ τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς, ἅμα μ' ἔβλεπαν οἱ μανάδες τους τὰ μάζευαν καὶ τὰ μάλλωναν λέοντας:

— Μὴ ματαζυγώσετε τὸ τουρκόπιασμα, ἐσεῖς ξέρετε!

Δὲν ἔννοιωθα καλὰ τί ἤθελαν νὰ ποῦν, μὰ κάθε φορὰ λυπόμουν κατάκαρδα γιατὶ δὲ μ' ἤθελαν κ' ἐμένα νὰ παίξω μὲ τὰ παιδιά τους.

Ἔτσι μεγάλωσα, στὸ σπίτι δαρμὸ, στὸ δρόμο καταφρόνια, δὲ γνώρισα στὸν κόσμο ἀποκοῦμπι σὲ κανένα.

Μόνο μιὰ παρηγοριὰ εἶδα στὴ ζωή μου:

Πλάγι στὸ σπίτι μας καθόνταν ἡ σχωρεμένη ἡ Ρίνα. Εἶχε μιὰ ἐγγονὴ ὀρφανή. τὴ Γίτσα. δυὸ τρία χρόνια μικρότερη ἀπὸ μένα.

Τὰ σπίτια μας τὰ χώριζε ἕνας τοῖχος χαμηλὸς καὶ κολλητὰ στὸν τοῖχο εἶταν μιὰ συκιά. Ὅταν εὕρισκα καιρὸ καὶ δὲ μ' ἔβλεπε ἡ μάνα μου ἀνέβαινα στὴ συκιὰ καὶ φώναζα τὴ Γίτσα. Τῆς ἔρριχνα σῦκα, δαμάσκηνα, βερύκοκα κι' ὅ,τι ἄλλα πωρικὰ ἔκαναν τὰ δέντρα τοῦ περιβολιοῦ μας. Ἄνοιγε τὰ μεγάλα της μάτια καὶ τὰ δεχόνταν ὅλο χαρά.

Μιὰ μέρα δρασκέλισα τὸν τοῖχο, παίξαμε ὅλο τὸ δειλινὸ ὡς τὸ βράδυ. Σὰ γύρισα ὅμως ὕστερα στὸ σπίτι μὲ σκότωσε στὸ ξύλο ἡ μάνα μου. Ἔκλαψα πολύ, μὰ τὴν ἄλλη μέρα ξαναπήδησα τὸν τοῖχο καὶ τὴ μετάλλη τὸ ἴδιο, ὡς ποῦ συνείθισε πιὰ ἡ μάνα μου καὶ δὲ μὲ ξανάδερνε, μ' ἄφινε νὰ πάω στῆς Γίτσας.

Ὅταν ἔγινα δώδεκα χρονῶν ὀρφάνεψα κι' ἀπὸ μάνα καὶ μὲ πῆρε στὸ τσαρουχάδικό του ὁ θειός μου ὁ Πάνος. Σὲ λίγον καιρὸ ἔμαθα καλὰ τὴν τέχνη κι' ὅταν πέθανε ὁ θειός μου βάσταξα ἐγὼ τὸ μαγαζί. Εἴμουν τότε δεκαοχτὼ χρονῶν. Ἡ Γίτσα, μιὰ ὀμορφιὰ σὰν ξωτικὸ, εἶχε γίνει ραφτοποῦλα καὶ τὸ χειμῶνα τὴν ὥρα ποὺ πλάγιαζα τὴν ἔβλεπα ἀπὸ τὸ παράθυρο νὰ ράφτῃ ἀκόμα μὲ σκυμμένο τὸ χρυσόξανθο κεφάλι της κοντὰ στὴ λάμπα.

Ἂν καὶ εἴχαμε μεγαλώσει πιὰ ἡ ἡλικία δὲ μᾶς χώρισε. Εἶταν πολὺ καλὴ ἡ κυρὰ Ρίνα, Θεὸς σχωρέστην, καὶ τὶς Κυριακὲς μᾶς ἄφινε νὰ βγαίνομε περίπατο μαζὺ μὲ τὴ Γίτσα. Πηγαίναμε ὅμως πάντα πρὸς τὸ μέρος τοῦ βουνοῦ, ποὺ δὲν εἶταν κόσμος. Ἀγαπιόμαστε σὰν ἀδέρφια καὶ ποτὲ δὲ μοῦ πήγαινε ὁ νοῦς σὲ κακὸ γιὰ τὴ Γίτσα.

Τὴν ἔβλεπα μπροστά μου σὰν κάτι ἅγιο πρᾶμα.

Μιὰ Κυριακὴ ἔτυχε ν' ἀπαντήσομε στὸ δρόμο ἕνα συμπεθερολόγι κ' ἕνας φίλος μου τσαρουχᾶς μοῦ φώναξε:

— Καὶ στὰ δικά σου, Μάρκο!

Ἄθελα κοίταξα τὴ Γίτσα. Κοκκίνισε καὶ κατέβασε τὸ πρόσωπο της κάτω.

Σὰν πέρασε τὸ συμπεθερολόγι τὴ ρώτησα:

— Ντράπηκες, Γίτσα;

— Ὄχι! μ' ἀποκρίθηκε μὲ σιγανὴ φωνὴ καὶ χαμογέλασε.

Γυρίσαμε σπίτι καὶ τὴ νύχτα τὸ ντροπαλὸ ἐκεῖνο χαμόγελο γύριζε ἀδιάκοπα στὸ νοῦ μου καὶ μιὰ χαρὰ χάϊδευε τὴν καρδιά μου σὰν ἡ δροσοῦλα τῆς αὐγῆς ν' ἀνοίγῃ τὸ ρόδο τοῦ Μαγιοῦ!

Εἶταν ἡ πρώτη χαραυγὴ τῆς ἀγάπης μου!

Πέρασαν κάμποσοι μῆνες ἀπὸ τότε καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα πιὸ πολὺ μοῦ σκλάβωνε τὴν καρδιά μου ἡ Γίτσα. Μ' αὐτὴ στὸ νοῦ μου πλάγιαζα, μ' αὐτὴ ξυπνοῦσα. Μιὰ βραδυὰ τὸ καλοκαῖρι καθόμαστε μὲ τὴν κυρὰ Ρίνα καὶ τὴ Γίτσα στὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ τους καὶ μιλούσαμε. Ἅμα πέρασε λίγο ἡ ὥρα ἡ κυρὰ Ρίνα νυσταγμένη τραβήχτηκε νὰ πλαγιάσῃ καὶ μείναμε μόνοι μὲ τὴ Γίτσα. Δὲ βάσταξα πειά:

— Γίτσα, τῆς εἶπα, ξέρεις πὼς σ' ἔχω στὴν καρδιά μου, ἄλλον στὸν κόσμο δὲν ἔχω ἀπὸ σένα καὶ τὴν κυρὰ Ρίνα. Γιατὶ νὰ μᾶς χωρίζουν δυὸ σπίτια, τώρα βγάζω καλοὺς παράδες....

Εἶχα ζαλιστῆ πολὺ καὶ δὲν μπόρεσα νὰ ἐξακολουθήσω, μὰ ἡ Γίτσα κατάλαβε τὶ ἤθελα νὰ πῶ. Καταίβασε τὰ μάτια καὶ στρίφοντας στὰ χέρια της ἕνα μαντυλάκι σηκώθηκεν ὀρθή:

— Πέστ' το τῆς κυρὰ Ρίνας, εἶπε, κι' ἀνάλαφρα μπῆκε στὸ σπίτι κι' ἄρχισε νὰ κλείνῃ σιγὰ σιγὰ τὸ φύλλο τῆς πόρτας.

Τὴν καληνύχτισα ὅλο χαρὰ καὶ τὴ νύχτα ἐκείνη πλάγιασα μὲ χρυσὰ ὄνειρα.

Τὴν ἄλλη μέρα μίλησα μὲ τὴν κυρὰ Ρίνα καὶ χάρηκε πολύ. Φώναξε τὴ Γίτσα, μᾶς ἔβαλε νὰ φιληθοῦμε καὶ μᾶς ἔδωκε τὴν εὐχή της.

Νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε, τὴν πρώτη Κυριακὴν ἀρραβωνιαστήκαμε, μὰ εἶταν κακὸ γραφτό, τὶ νὰ πῇς, σὲ δυὸ βδομάδες μᾶς ἄφησε χρόνια ἡ κυρὰ Ρίνα ἀπὸ μιὰ ἀποπληξία. Σὰν πέθανε ἡ κυρὰ Ρίνα ἦρθε μιὰ κακορίζικη θειὰ τῆς Γίτσας, ἡ Γούλα καὶ κάθησε μαζύ της. Εἶταν μιὰ ξεμυαλίστρα αὐτὴ ἡ Γούλα καὶ τὸ σπίτι της δὲν εἶταν παστρικὸ, ὅμως μπαινοέβγαινε στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Χ γιατὶ εἶχε κάνει ἐκεῖ δούλα κάμποσο καιρό.

Σὰν ἔτυχε τότε νὰ κάνῃ ὁ ἄρχοντας τὰ προικιὰ τῆς κόρης του ἡ Γούλα σύστησε τὴ Γίτσα γιὰ τὰ ραψίματα. Συφώνησε λοιπὸν ἡ Γίτσα στ' ἀρχοντικὸ καὶ κάθε μέρα πήγαινε κ' ἔρραφτε.

Ἐγὼ τὴν ἔβλεπα μόνο τὶς Κυριακές, γιατὶ τὶς καθημερινὲς νυχτώναμε στὴ δουλειὰ καὶ τὴ νύχτα δὲν πήγαινα ποτὲ στὸ σπίτι της γιὰ νἆ μὴν ἀρχίζουν τὴν κακογλωσσιὰ στὴ γειτονιά.

Τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴ συμφωνία της στ' ἀρχοντικὸ πῆγα ὅπως πάντα, ἅμα ἀπόψαλλε ἡ ἐκκλησία νὰ τὴν ἰδῶ. Τὴ βρῆκα κάπως ἀνόρεχτη σὰ χολιασμένη.

— Τί ἔχεις, Γίτσα τὴ ρώτησα, γιατὶ εἶσαι ἔτσι σήμερα, μὴ δὲν μπορεῖς τίποτα;

— Δὲν ἔχω τίποτα, μοῦ ἀποκρίθηκε καὶ δάγκασε τὸ κάτω χεῖλι της.

Ποιὸς ξεύρει, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, μπορεῖ νὰ πειράχτηκε τίποτα μὲ τὴ θειά της, γιατὶ εἴξευρα τὴ κακορίζικη γυναῖκα εἶταν ἡ Γούλα.

Ἔφυγα χωρὶς νὰ ὑποψιαστῶ τίποτα.

Τὴν ἄλλην Κυριακὴ ξαναπῆγα νὰ ἰδῶ τὴ Γίτσα. Μοῦ ἄνοιξε τὴ θύρα ἡ Γούλα καὶ μὲ χαιρέτησε κάπως ξυνά.

— Πῶς εἶστε, πῶς εἶν' ἡ Γίτσα, ρώτησα.

— Καλὰ δόξα σ' ὁ Θεὸς, εἶπε, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια.

Σὰ μπῆκε στὸ σπίτι, ἐκεῖ μὲ καρτεροῦσε τ' ἀστροπελέκι. Ἡ Γίτσα ἔλειπε. Κοίταξα δεξιὰ ἀριστερά, δὲ φαινόνταν πουθενά.

— Ποῦ εἶν' ἡ Γίτσα, Γούλα, ρώτησα.

— Δὲν εἶν' ἐδῶ, μοῦ ἀποκρίθηκε.

— Ποῦ πῆγε Κυριακὴ μέρα, εἶπα.

— Ὄξω εἶναι, μοῦ ἀπάντησε καὶ ξηρόβηξε.

Ὕστερα ἀφοῦ στρίφτηκε λίγο καὶ ξηροκατάπιε δυὸ τρεῖς φορές:

— Τί νὰ σ' πῶ, κὺρ Μάρκο, εἶπε, ἅμα δὲν εἶν' ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ προκόψῃ ἕνα πρᾶμα, τὶ τὰ θέλεις. Ξέρεις, καμμιὰ φορὰ ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ μὴ τὸ χαλάσῃ μιανοῦ φίλου κάνει πράματα χωρὶς νὰ τὰ καλοσυλλογιστῆ. Νὰ ἔτσι βρέθηκε κ' ἡ Γίτσα τὴν ὥρα ποὺ σοῦ ἔδωκε τὸ λόγο της κι' ἀρραβωνιαστήκατε, μὰ δὲν τὸ εἶχε κάνει μὲ τὴν καρδιά της, καθὼς φαίνεται, ξέρω κ' ἐγὼ τί νὰ σ' πῶ, χμ! τώρα λέει ἀγαπήθηκε μὲ τ' ἀρχοντόπουλο καὶ κακὰ γραφτὰ σπιτώθηκε μαζύ του.

Τὰ στερνὰ λόγια της μ' ἔσφαξαν σὰ διάκοπα λεπίδια κ' ἔγινα σὰν τὸ κερί.

Μοῦ φάνηκε πὼς θἄπεφτε τὸ σπίτι νὰ μὲ πλακώσῃ καὶ ἀπόμεινα σὰν τὸ μάρμαρο, δίχως νὰ βγάλω μιλιά. Σὲ λίγο ὅμως ἄρχισε νὰ μ' ἀναβαίνει τὸ αἷμα στὸ κεφάλι, τὰ δόντια μου σφίχτηκαν ἀπὸ τὸ κακὸ μου καὶ ἄρπαξα τὴ Γούλα ἀπὸ τὸ λαιμὸ, τὴν ἔρριξα κάτω καὶ πατῶντας τὰ στήθια της μὲ τὸ γόνα.

— Πές μου, γλήγορα, στρίγλα ἀναθεματισμένη, τῆς εἶπα, ποῦ πῆγες τὴ Γίτσα, γιατὶ σὲ πνίγω καὶ τῆς θελήκωσα τὸ λαιμὸ μὲ τὰ χέρια μου.

Ἀπὸ τὸ φόβο της τὰ μαρτύρησεν ὅλα, πὼς ξελόγιασε τὴ Γίτσα μὲ τ' ἀρχοντόπουλο καὶ πὼς τὴν ἔβαλε στὸ σπίτι της.

Δὲν πρόφτασε νὰ τελειώση καὶ σφίγγοντας τὸ λαιμό της τὴν τίναξα δυὸ τρεῖς φορὲς, τὴν ἔριξα μὲ τὸ κεφάλι κατὰ τὸν τοῖχο κ' ἔφυγα σὰ ζουρλός.

Πῆγα κι' ἀγόρασα ἕνα μαχαῖρι καὶ τὸ βράδυ πῆρα ἀπὸ τὸ κοντὸ τ' ἀρχοντόπουλο τὴν ὥρα ποὺ πήγαινε στὸ σπίτι, ποῦχε τὴ Γίτσα. Τὴ στιγμὴ ποὺ χτυποῦσε τὴν πόρτα εἴμουν κρυμμένος σὲ μιὰ κόχη τοῦ δρόμου καὶ παραμόνευα. Εἶδα τὴ Γίτσα νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἰδῆ ποιὸς εἶναι στὴν πόρτα. Δάγκασα τὸ μαχαῖρι καὶ λίγο ἔλειψε νὰ ριχτῶ νὰ πελεκήσω τ' ἀρχοντόπουλο μπροστὰ στὴν πόρτα της. Βαστάχτηκα ὅμως καὶ τὸν καρτέρεσα νὰ βγῆ γιὰ νὰ νυχτώση κι' ὅλας.

Τί ἀπόγινε τὸ ξέρεις, μὰ δὲ θὰ πῶ τίποτε στὸ δικαστήριο, μήτε κι' ἡ εὐγενία σας νὰ κάνετε λόγο.

— Γιατί ; Νὰ πῆς τὴν ἀλήθεια, εἶπα, γιατὶ ἡ ἀφορμὴ ποὺ σ' ἔκανε νὰ μαχαιρώσης τ' ἀρχοντόπουλο πιάνεται στὸ δικαστήριο καὶ θὰ σοῦ κόψουν ὀλιγώτερα χρόνια φυλακή.

— Δὲ θέλω νὰ ντροπιάσω τὴ Γίτσα, ἀποκρίθηκε, τὴν ἀγαπάω ἀκόμα !

✶

Τρεῖς μέρες ὕστερα ἔγινεν ἡ δίκη τοῦ Μάρκου.

Ἂν καὶ δὲν εἶχε πεῖ τίποτε στὸν ἀνακριτὴ ὁ Μάρκος γιὰ τὴν αἰτία τοῦ φόνου, οἱ συγγενεῖς τοῦ Χ τὰ μαρτύρησαν ὅλα κι' ὁ ἀνακριτὴς εἶχεν ἀνακρίνει καὶ τὴ Γίτσα. Τὴν κλήτευσαν λοιπὸν καὶ στὸ κακουργοδικεῖο γιὰ νὰ μαρτυρήση ὅτι γνώριζε καὶ τὴ μέρα τῆς δίκης ἀπὸ νωρὶς καρτεροῦσε σὲ μιὰ σκοταδερὴ γωνιὰ τοῦ διαδρόμου νὰ τὴ φωνάξουν στὸ δικαστήριο.

Πόσον ἀλλαγμένη εἶταν ὅταν μπῆκε στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου ! Τὸ πρόσωπό της εἶταν κάτασπρο κι' ἀχνὸ, τ' αὐτιά της φέγγανε καὶ δυὸ βαθιὲς λακιὲς ξεχώριζαν στὰ μάγουλά της. Τὰ χείλη της ποὺ εἶταν πρὶν δροσάτα καὶ κόκκινα σὰν κοκκινοκέρασο σκασμένο εἶταν σουφρωμένα, ψημμένα κι' ἀπὸ τὶς ἄκρες των δυὸ παραπονετικὲς γραμμὲς ἔπεφταν πρὸς τὰ κάτω. Τὰ μάτια της γυάλιζαν κι' ἀργοπλανιῶνταν ἄσκοπα.

Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἕνα μαῦρο μαντύλι καὶ σὲ μιὰ ψιλὴ ἀχτίδα τοῦ ἥλιου ποὺ τὴ χαΐδευε ἀπὸ μιὰ χαραμάδα χρυσοσπίθιζαν στὰ πλάγια τὰ λίγα ξανθὰ μαλλιά της ποὺ μέναν ἀσκέπαστα.

Ξηρόβηχε ὅλη τὴν ὥρα καὶ κάθε φορὰ σκέπαζε τὸ στόμα της μ' ἕνα μικρὸ μαντυλάκι.

Ὅταν τὴν κάλεσεν ὁ πρόεδρος νὰ μαρτυρήση ἂν ζοῦσε μὲ τ' ἀρχοντόπουλο Χ ἢ ὄχι, ἄρχισε νὰ τρέμη ὁλόβολη καὶ μὲ φωνὴ πνιγμένη ταύλισε τὸ ναὶ κ' ἔπεσε λιγοθυμισμένη.

Μολοντοῦτο ὅμως τὸ δικαστήριο δὲν παραδέχτηκε βρασμὸ ψυχῆς γιὰ τὸ Μάρκο. Χαρακτήρισε τὸ φόνο κακούργημα μὲ προμελέτη καὶ καταδίκασαν τὸ Μάρκο 20 χρόνια φυλακή.

Ὅταν ἄκουσε τὴν καταδίκη του ὁ Μάρκος γύρισε καὶ κοίταζε γύρω στὴν αἴθουσα σὰ νὰ γύρευε κάποιον κ' ὕστερα μ' ἕνα βαθὺ ἀναστέναγμα κατέβασε τὸ πρόσωπό του κάτω καὶ χωρὶς νὰ βγάλη μιλιὰ ἀκολούθησε τοὺς ζαπτιέδες γιὰ τὴ φυλακή.

Εἶχαν περάσει ὀχτὼ μῆνες ἀπὸ τὴ δίκη τοῦ Μάρκου κ' εἶχαν ἀρχίσει τὰ πρωτοβρόχια. Εἶταν Τρίτη 13 Ὀκτωβρίου.

Ὁ οὐρανὸς κατασυννεφιασμένος καὶ θολὸς σκέπαζε μὲ μιὰν ἀπέραντη μελαγχολία ὅλη τὴ γὴ καὶ μιὰ ἀλλόκοτη πλήξη πατοῦσε τὰ στήθια βαρειά. Μιὰ σιγανὴ ψιλὴ βροχοῦλα ράντιζεν ἀδιάκοπα τὴν ξεβαμμένη θωριὰ τοῦ φθινοπώρου κ' ἕνας χλιαρὸς νοτιᾶς πλάγιαζε τὴ βροχὴ καὶ ἀργοκουνοῦσε τὰ μισομαδημένα κλωνάρια τῶν δέντρων. Τὰ λιγοστὰ χλωμιασμένα φύλλα ποὖχαν ἀπομείνει ἔσταζαν γερμένα κάτω σὰν ξεψυχισμένα καὶ τόνα μὲ τ' ἄλλο γκρεμιζόνταν ἀπὸ τὶς φυσοῦνες τοῦ νοτιᾶ.

Τί πένθιμη μέρα ! Μιὰ ζωὴ ὁλάκερη ψυχομαχοῦσε στὴ φύση καὶ σὰ νὰ τὴ θρηνοῦσε ἐσήμανε λυπητερὰ τὸ σήμαντρο θανή.

Ἕνα φτωχὸ λείψανο μιανῆς νειᾶς ἀργοπερνοῦσε στὸ δρόμο. Δὲν εἶχε κόσμο μόν' ἕνα σταυρὸ μπροστὰ καὶ σὰν ὀρφανὸ ἀκολουθοῦσε τὸν παππᾶ ποὺ μὲ τὰ νεκρικὰ ψαλσίματα τ' ὁδηγοῦσε στὴ στερνὴ ἀλησμονιά !

Σταυροκοπιοῦνται οἱ διαβάτες στὸ δρόμο κι' ἀπὸ τὰ παράθυρα κλαίγαν οἱ γυναῖκες τὰ ἔρμα νειάτα ποὖχε μαράνει παράκαιρα ἡ μοίρα καὶ ξάπλωσε στὸ νεκροκρέβατο τοῦ χάρου ἡ ἀπονιά.

Ὁ νεκρὸς εἶχε τὸ θαφτικό του στὴ Μητρόπολη καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ περνοῦσε τὸ λείψανο ἀπὸ τὶς φυλακὲς τοῦ Σεραγιοῦ ἕνας χλωμὸς φυλακωμένος μ' ὁλόρθα μαλλιὰ ἔβγαλε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ σιδεριὰ ἑνὸς παραθύρου τῆς φυλακῆς καὶ κοιτῶντας μὲ μάτια τρομαγμένα τὴν πεθαμμένη !

— Γίτσα! Γίτσα ! φώναξε δυὸ φορὲς μὲ πνιγμένη φωνὴ καὶ τραβῶντας τὰ μαλλιά του λύθηκε στὰ κλάμματα καὶ σωριάστηκε στὸ παράθυρο!

Γ. Βλαχλείδης.

Λ. ΤΟΛΣΤΟΗ

ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΟ ΠΤΩΜΑ

ΠΡΑΞΗ Δ'.

ΕΙΚΟΝΑ ΠΡΩΤΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸν ἀριθ. 16)

(Μιὰ ἰδιαίτερη κάμαρη σὲ ξενοδοχεῖο. Τὸ παιδὶ τοῦ ξενοδοχείου ὁδηγεῖ τὸν Φέγγια. Πίσω του ἔρχεται ὁ Ἰβὰν Πέτροβιτς Ἀλεξαντρώβ).

Τὸ παιδί.— Θέλετε νὰ κάτσετε ἐδῶ ; Κανεὶς δὲ θὰ σᾶς ἀνησυχήση. Θὰ σᾶς φέρω τώρα χαρτί.

Ἰβὰν Πέτροβιτς.— Προτάσωβ . . . μ' ἐπιτρέπης νὰ ἔρθω ;

Φέγγιας.— (Σοβαρός). Ἔλα σὰ θέλης, μὰ ἔχω δουλειά.... Τέλος, ἔλα.

Ἰβάν.— Θέλεις νὰ τοὺς ἀπαντήσης ; Θὰ σὲ πῶ τὸ πῶς, δὲ θὰ λοξοδρομήσω, λέγω παστρικὰ ἐκεῖνο ποὺ σκέπτουμαι καὶ τὸ κάμω χωρὶς νὰ διστάξω.

Φέγγιας.— (Στὸ παιδί). Μιὰ σαμπάνια !... (Τὸ παιδὶ φεύγει).

(Ὁ Φέγγιας βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του καὶ ἀφίνει ἀπάνω στὸ τραπέζι ἕνα περίστροφο). Περίμενε λιγάκι.

Ἰβάν.— Μὰ τί ; θέλεις νὰ σκοτωθῆς ; Ἀλήθεια, ἀξίζει τὸν κόπο. Σὲ καταλαβαίνω· θέλουν νὰ σὲ τα' πεινώσουν καὶ σὺ θέλεις νὰ τοὺς δείξης ποιὸς εἶσαι. Θὰ σκοτωθῆς μὲ μιὰ σφαῖρα κ' ἐκείνους, θὰ τοὺς σκοτώσης μὲ τὴ μεγαλοψυχία σου. Σὲ καταλαβαίνω. Τὰ καταλαβαίνω ὅλα... Εἶμαι πνεῦμα !

Φέγγιας.— Καλά, καλά· μά.... (Μπαίνει τὸ παιδὶ μὲ τὴ σαμπάνια, μὲ χαρτὶ καὶ μὲ μελάνη. Ὁ Φέγγιας σκεπάζει τὸ περίστροφο μὲ τὴν πετσέτα του). Ἄνοιξε τὸ μπουκάλι ! Ἂς πιοῦμε ! (Πίνουν. Ὁ Φέγγιας γράφει). Σώπασε μιὰ στιγμή.

Ἰβάν. — Πίνω στὸ . . . μακρινό σου ταξίδι... Ἐγώ, στέκουμαι πιὸ ἀψηλὰ ἀπ' ὅλ' αὐτά. Δὲ θὰ σ' ἐμποδίσω. Ζωὴ καὶ θάνατος, εἶναι τὸ ἴδιο γιὰ μένα. Πεθαίνω στὴ ζωὴ καὶ ζῶ στὸ θάνατο. Θὰ σκοτωθῆς, γιὰ νὰ τὸ ἔχουν αὐτοὶ οἱ δυό, ἡ γυναῖκα σου κι' ὁ φίλος σου, βάρος στὴ συνείδησή τους. Κ' ἐγὼ θὰ σκοτωθῶ γιὰ νὰ καταλάβη ὁ κόσμος τί χάνει. Δὲ θελω οὔτε νὰ διστάξω, οὔτε νὰ σκεφθῶ.

Παίρνω τὸ περίστροφο· (τὸ ἁρπάζει) μιά, δυό, καὶ τελείωσε. Μά, δὲν ἦρθε ἀκόμη ἡ ὥρα μου. (Ἀφίνει τὸ περίστροφο στὸ τραπέζι). Κ' ἔπειτα ἐγὼ θὰ τοὺς ἀνοίξω τὰ μάτια ; Ἂς λάβουν οἱ ἴδιοι τὸν κόπο νὰ τὸ καταλάβουν.... Ἀ ! σεῖς ὅλοι....

Φέγγιας.— (Γράφοντας). Σώπασε μιὰ στιγμή.

Ἰβάν.— Ἄθλια ὄντα, ποὺ τρέχετε καὶ παραδέρνετε καὶ δὲ νοιώθετε τίποτε, μὰ τίποτε, ὅλως διόλου τίποτε ! — δὲ σὲ μιλῶ, λέγω μονάχα τὶς ἰδέες μου. Τὸ κάτω τῆς γραφῆς, νὰ τὶ ἔπρεπε νὰ κάμη ἡ Ἀνθρωπότης. Ὄχι μεγάλα πράματα· ἁπλούστατα, νὰ ἐκτιμήση τὰ πνεύματά της. Ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας, πάντα τοὺς τυράννησε, τοὺς κατεπίεσε, τοὺς συνέτριψε. Ὤ ! ἐγὼ δὲ θὰ γίνω παιχνίδι δικό σας, θὰ σᾶς ξεσκεπάσω... Ὑποκριτές !

Φέγγιας.— (Τελειώνει τὸ γράψιμό του, πίνει καὶ διαβάζει). Πήγαινε σὲ παρακαλῶ.

Ἰβάν. - Νὰ πηγαίνω ;... Καλά, σὲ χαιρετῶ... Δὲ θὰ σ' ἐμποδίσω. Θὰ κάμω κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο. Μὰ εἶναι ἀκόμη πολὺ νωρίς. Θέλω μονάχα νὰ σὲ πῶ.,..

Φέγγιας.— Καλά, θὰ μοῦ τὸ πῆς ὕστερα . . . πρὸς τὸ παρὸν νὰ τί πρέπει νὰ κάμης φίλε μου. Δόσε αὐτὸ σὲ παρακαλῶ στὸν καταστηματάρχη (τοῦ δίνει χρήματα) καὶ ζήτησε ἕνα γράμμα κ' ἕνα δέμα δικό μου.

Ἰβάν.— Καλὰ . . . μὰ μοῦ ὑπόσχεσαι πὼς θὰ μὲ φυλάξης... Ἐκεῖνο ποὺ ἔχω ἀκόμη νὰ σὲ πῶ εἶναι πολὺ σοβαρὸ . . . κανεὶς δὲ θὰ σὲ τὸ μάθη σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, οὔτε στὸν ἄλλον, τοὐλάχιστον πρὶν νὰ ἔρθω, ἐγώ.... Πρέπει νὰ τοῦ τὰ δώσω ὅλα ;

Φέγγιας.— Δόσε ὅσα χρεωστῶ. (Ὁ Ἰβὰν Πέτροβιτς φεύγει. Ὁ Φέγγιας ἀναστενάζει μὲ ἀνακούφιση, σφαλνᾷ τὴν πόρτα, παίρνει τὸ περίστροφο, τὸ σηκώνει, τὸ ἀκουμπᾷ στὸν κρόταφό του, ἀνατριχᾷ καὶ τὸ ξαναφίνει σιγαλά, ἀναστενάζοντας). Ὄχι, δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ ! (Χτυπᾷ ἡ πόρτα). Ποιὸς εἶναι ;

Μάσσα.— (Πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα). Εἶμ' ἐγώ.

Φέγγιας.— Ποιός, ἐσύ ; Ἀ ! ἡ Μάσσα. (Ἀνοίγει).

Μάσσα.— (Μπαίνοντας). Πῆγα στὸ σπίτι σου, στὸν Πωπώφ, στὸν Ἀβρέμωφ, καὶ τέλος τὸ μάντευσα πὼς εἶσαι ἐδῶ. (Βλέπει τὸ περίστροφο). Μπᾶ, τί τρέλλα ! Τί ζῷο ποὺ εἶσαι . . . τί βλάκας ! Μά, στ' ἀλήθεια ;...

Φέγγιας. — Δὲν εἶχα τὸ θάρρος.

Μάσσα.— Ὥστε, ἐμένα δὲ μὲ λογαριάζεις ! Ἀνόσιε. Δὲ μὲ συλλογίσθηκες λοιπὸν ἐμένα ; Μὰ τί ἁμαρτία, Θόδωρε Βασίλιεβιτς, τί ἁμαρτία !... ἔτσι πληρώνεις ὅλη τὴν ἀγάπη μου.

Φέγγιας. — Θέλησα νὰ τοὺς δώσω τὴν ἐλευθερία τους. Τοὺς τὸ ὑποσχέθηκα, μὰ δὲν μπορῶ νὰ πῶ ψέματα.

Μάσσα.— Κ' ἐγώ ;

Φέγγιας.— Τί ; ἐσύ ! θὰ εἶσαι κ' ἐσὺ ἐλεύθερη. Σοῦ εἶναι καλήτερο νὰ ὑποφέρης μαζύ μου ;

Μάσσα.— Καὶ βέβαια, εἶναι καλήτερο. Δὲν μπορῶ νὰ ζήσω χωρὶς ἐσένα.

Φέγγιας.— Μὰ μήπως εἶναι ζωὴ αὐτὴ μ' ἐμένα ; Στὴν ἀρχὴ θὰ μ' ἔκλαιγες καὶ κατόπι θὰ ζοῦσες πάλι τὴ ζωή σου.

Μάσσα.— Ἀ ! ὄχι, δὲ θὰ σ' ἔκλαιγα ! Πάνε στὸ δαίμονα ἀφοῦ δὲ μὲ λυπᾶσαι ! (Κλαίγει).

Φέγγιας.— Μάσσα, παιδί μου, θέλησα νὰ τὸ κάμω γιὰ καλήτερο.

Μάσσα.— Καλήτερο γιὰ σένα.

Φέγγιας.— (Χαμογελᾷ). Πῶς ; Καλήτερο γιὰ μένα ἀφοῦ θέλησα νὰ σκοτωθῶ ;

Μάσσα.— Βεβαιότατα. Μὰ τί θέλεις λοιπόν ; πές με το.

Φέγγιας.— Τί θέλω ; πολλὰ πράματα.

Μάσσα,— Μὰ τί ; τί ;

Φέγγιας.— Πρῶτα, θέλω νὰ βαστάξω τὴν ὑπόσχεσή μου, κι' αὐτὸ εἶναι κάτι. Σοῦ φαίνεται πὼς μπορῶ νὰ πῶ ψέματα καὶ νὰ παραδεχθῶ νὰ κάμω ὅλες αὐτὲς τὶς βρωμιὲς ποὺ χρειάζουνται γιὰ τὸ διαζύγιο.

Μάσσα.— Μὰ φυσικά, εἶναι ἀηδία ! Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο....

Φέγγιας.— Ἔπειτα, πρέπει ν' ἀφήσω ἐλεύθερους τὴν γυναῖκα μου καὶ τὸν Καρένιν. Εἶναι καλοί, γιατὶ νὰ τοὺς κάμω νὰ ὑποφέρουν. Δύο λοιπὸν μ' αὐτό.

Μάσσα.— Ἂν ἀλήθεια ἡ γυναῖκα σου εἴτανε καλή, δὲ θὰ σὲ ἄφηνε.

Φέγγιας.— Δὲ μ' ἄφησε ἐκείνη, τὴν ἄφησα ἐγώ.

Μάσσα.— Ἀ ! πολὺ καλά. Ἐσὺ ἔχεις ὅλα τὰ ἐλαττώματα, κ' ἐκείνη, εἶναι ἄγγελος... Κατόπι ;

Φέγγιας.— Κατόπι, εἶναι πὼς εἶσαι καὶ σὺ ἕνα χαριτωμένο καὶ ἀξιαγάπητο πλᾶσμα. Σὲ ἀγαπῶ, κι' ἂν ἐξακαλουθῶ νὰ ζῶ, θὰ σὲ κάμω δυστυχισμένη.

Μάσσα.— Αὐτὸ δὲ σ' ἐνδιαφέρει. Θὰ γίνω δυστυχισμένη, ἀφοῦ μοῦ ἀρέσῃ.

Φέγγιας.— (Ἀναστενάζει). Καὶ πρὸ πάντων, πρὸ πάντων ἐκεῖνο ποὺ συλλογιοῦμαι εἶναι ἡ ζωή μου. Δὲ βλέπω θαρρεῖς πὼς εἶμαι χαμένος, ἀνίκανος γιὰ ὅλα, ἕνα φορτίο γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, καθὼς εἶπε κι' ὁ πατέρας σου. Ὄχι, δὲν εἶμαι ἱκανὸς γιὰ τίποτε !

Μάσσα.— Τί ἀνοησίες ! Ἐγὼ δὲ σ' ἀφίνω πιά. Δέθηκα μαζύ σου καὶ τελείωσε ! Ὅσο γιὰ τὴν κακὴ ζωὴ ποὺ περνᾷς . . . τὸ πιοτό, τὸ κάπνισμα . . . λοιπόν ! εἶσαι ἄνθρωπος ! πᾶψε νὰ τὰ κάμῃς, εἶναι ἁπλούστατο.

Φέγγιας.— Εὔκολα τὸ λέγει κανείς....

Μάσσα.— Κάμε το.

Φέγγιας.— Ὅταν σὲ βλέπω, μὲ φαίνεται πὼς θὰ μπορέσω νὰ τὸ κάμω.

Μάσσα.— Θὰ τὸ κάμῃς, θὰ τὰ κάμῃς ὅλα... (Βλέπει τὸ γράμμα). Τί εἶναι αὐτό ; Τοὺς ἔγραψες ; Τί τοὺς λές ;

Φέγγιας.— Τί τοὺς λέγω ; (Παίρνει τὸ γράμμα καὶ κάμει νὰ τὸ σκίσῃ). Δὲν ὀφελεῖ πιὰ τώρα.

Μάσσα.— (Ἁρπάζει τὸ γράμμα). Ἔγραψες πὼς σκοτώνεσαι ; Ναί ; Δὲν ἔκαμες λόγο γιὰ περίστροφο ; Εἶπες μονάχα πὼς σκοτώνεσαι ;

Φέγγιας.— Ναί, πὼς ἐξαφανίζουμαι.

Μάσσα.— Δόσε, δόσε, δόσε ! Διάβασες τὸ μυθιστόρημα «Τί νὰ κάμω ;»

Φέγγιας.— Ναί, μοῦ φαίνεται !

Μάσσα·— Τὸ μυθιστόρημα εἶναι κουραστικό, μὰ ἔχει κάτι καλό. Ὁ ἥρωας, πῶς τὸν λένε ; Ραχμετώφ, προσποιεῖται πὼς πνίγηκε. Ξέρεις νὰ κολυμπᾶς ;

Φέγγιας.— Ὄχι.

Μάσσα.— Ἄκουσε. Δόσε μου τὰ ροῦχα σου, τὸν πορτμονέ σου.

Φέγγιας.— Μὰ γιατί ;

Μάσσα.— Στάσου, στάσου. Πᾶμε στὸ σπίτι, θ' ἀλλάξῃς ροῦχα.

Φέγγιας.— Μὰ εἶναι κι' αὐτὸ ψέμα !

Μάσσα.— Τί πειράζει ! Πῆγες νὰ κολυμπήσῃς, τὰ ροῦχα μείνανε στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ μέσα στὴν τσέπη σου ὁ πορτμονὲς καὶ τὸ γράμμα,

Φέγγιας.— Καὶ κατόπι ;

Μάσσα.— Κατόπι ; Θὰ φύγουμε ἀπ' ἐδῶ καὶ θ' ἀρχίσουμε μιὰ ζωὴ εὐτυχισμένη.

(Μπαίνει ὁ Ἰβὰν Πέτροβιτς)

Ἰβάν.— (Παρατηρεῖ τὸ περίστροφο στὸ τραπέζι). Ὤ ! Ὤ ! Καὶ τὸ περίστροφο ;.... Θὰ τὸ πάρω ἐγώ.

Μάσσα.— Πάρ' το, πάρ' το ! ἐμεῖς φεύγουμε !

ΕΙΚΟΝΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Στὸ σπίτι τῆς Λίζας.

Καρένιν.— Τὸ ὑποσχέθηκε τόσο καθαρά, ὥστε θὰ βαστάξῃ τὸ λόγο του εἶμαι βέβαιος.

Λίζα. - Ντρέπουμαι νὰ τ' ὁμολογήσω, μὰ πρέπει νὰ τὸ πῶ, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ἔμαθα πὼς ἀγαπᾷ τὴ Γύφτισσα, μοῦ φαίνεται πὼς εἶμαι ὅλως διόλου ἐλεύθερη. Μὴ θαρρέψῃς πὼς ζουλεύω . . . μὰ τώρα ποὺ τὄμαθα εἶμαι ἐλεύθερη. Πῶς νὰ σᾶς πῶ....

Καρένιν.— Ἀκόμη «σᾶς».

Λίζα.— (Χαμογελᾶ). Σύ ! Μὴ μὲ σταματᾶς, ἄφησέ με νὰ σὲ πῶ ἐκεῖνο ποὺ αἰσθάνουμαι. Ἡ ἰδέα πὼς ἀγαποῦσα δυὸ ἀνθρώπους μαζὺ μὲ βασάνιζε περισσότερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα,—δηλαδὴ ἡ ἰδέα πὼς εἴμουνα γυναῖκα ἀνήθικη !

Καρένιν. — Σύ ! γυναῖκα ἀνήθικη.

Λίζα.— Κι' ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔμαθα πὼς ἔχει μιὰν ἄλλη γυναῖκα κοντά του— καὶ κατὰ συνέπειαν πὼς δὲ μὲ χρειάζεται ἐμένα—εἶμαι ἐλεύθερη. Καὶ μπορῶ νὰ πῶ χωρὶς νὰ πῶ ψέματα, πὼς σᾶς ἀγαπῶ, πὼς σ' ἀγαπῶ... Τώρα ὅλα καθάρισαν μὲς στὴν ψυχή μου—μὲ βασανίζει μόνο ἡ κατάστασή μας, αὐτὸ τὸ διαζύγιο. Εἶναι τόσο σκληρὸ νὰ περιμένῃ κανείς !

Καρένιν.— Ὤ ! δὲ θ' ἀργήσῃ τώρα.... Ἀφίνω τὴν ὑπόσχεσή του, μὰ παρεκάλεσα κιόλας τὸ γραμματικὸ τῆς Συνόδου νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του μὲ τὴν αἴτηση τοῦ διαζυγίου καὶ νὰ μὴ φύγῃ πρὶν πάρῃ τὴν ὑπογραφή του... Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἂν δὲ γνώριζα τόσο καλὰ τὸν Φέγγια, θἄλεγα πὼς μακραίνει τὴν ὑπόθεση ἐπίτηδες.

Λίζα.— Ἐκεῖνος ! Ὤ ! ὄχι, εἶναι ἡ δειλία του καὶ μαζὺ κ' ἡ τιμιότητά του. Δὲ θέλει νὰ πῇ ψέματα.... Δὲν ἔκαμες ὅμως καλὰ νὰ τοῦ στείλῃς χρήματα.

Καρένιν.— Δὲν μποροῦσα νὰ κάμω ἀλλιῶς· θ' ἀργούσαμε ἴσως τότε περισσότερο.

Λίζα.— Ναί, μὰ εἶναι κομμάτι προσβλητικό.

Καρένιν.— Δὲ βαριέσαι, ἂς μὴν εἴτανε τόσο τυπικός.

Λίζα.— Πόσο εἴμαστε ἐγωϊστές !

Καρένιν.— Ναί, τ' ὁμολογῶ, μὰ φταῖς ἐσὺ . . . ὕστερ' ἀπ' αὐτὸν τὸν πόθο ! αὐτὴν τὴν ἀπελπισία ! νοιώθω τὸν ἑαυτό μου τόσο εὐτυχισμένο ! καὶ ἡ εὐτυχία κάμει τὸν ἄνθρωπο ἐγωϊστή. Τὸ λάθος εἶναι δικό σου !

Λίζα.— Δὲν εἶσαι σὺ μονάχα εὐτυχισμένος, εἶμαι κ' ἐγώ. Ἡ εὐτυχία μοῦ γεμίζει τὴν ψυχή! χάνουμαι μέσα στὴν εὐτυχία.... Ὁ Μιχάλης ἀνάρρωσε . . . ἡ μητέρα σου μὲ συμπαθεῖ . . . ἔχω τὴν ἀγάπη σου . . . καὶ πρὸ πάντων . . . ἐγώ, σ' ἀγαπῶ.

Καρένιν. - Ναί, μ' ἀγαπᾷς ; χωρὶς νὰ μετανοιώσῃς, χωρὶς νὰ βαρεθῇς ;

Λίζα.— Ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ σ' ἀγαπῶ, ὅλα ἀλλάξαν μέσα μου...

Καρένιν. - Καὶ τὰ περασμένα, δὲ θὰ ξανάρθουν ποτέ ;

Λίζα.— Ποτέ ! Ἕνα μονάχα εὔχομαι ! τὸ παρελθόν μου νὰ τελειώσῃ καὶ γιὰ σένα, καθὼς τελείωσε καὶ γιὰ μένα.

(Μπαίνει ἡ παραμάνα μὲ τὸ παιδί, ποὺ πηγαίνει στὴ μητέρα του. Τὸ παίρνει στὰ γόνατά της).

Καρένιν. - Θεέ μου ! πόσο εἴμαστε ὅλοι δυστυχισμένοι.

Λίζα.— Γιατί ; (Ἀγκαλιάζει τὸ παιδί της).

Καρένιν.— Νά, γιατί ! Ὅταν παντρέφτηκες καὶ τὄμαθα, καθὼς γύρισα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, καὶ κατάλαβα πὼς σ' ἔχασα, εἴμουνα τόσο δυστυχισμένος, ὥστε κατόπι χάρηκα σὰν ἔμαθα πὼς μὲ συλλογιούσουνα τοὐλάχιστον κι' αὐτὸ μοῦ εἴταν ἀρκετό,— Κατόπι, σὰ γενήκαμε φίλοι, καὶ φαινούσουνα τόσο καλὴ γιὰ μένα, κ' ἔννοιωσα πὼς μέσα στὴ φιλία μας ὑπῆρχε κάποια μικρὴ σπίθα, κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴ φιλία . . . εἴμουνα σχεδὸν εὐτυχισμένος. Μὲ βασάνιζε μονάχα ἡ ἰδέα πὼς φέρνουμαι ἄτιμα στὸν Φέγγια. Εἶχα ὅμως τὴν πεποίθηση ὅτι δὲ θὰ μποροῦσα ποτὲ νὰ ἔχω μὲ τὴ γυναῖκα τοῦ φίλου μου σχέσεις ἄλλες, ἀπὸ τὶς σχέσεις τῆς ἁγνῆς φιλίας, τόσο περισσότερο, ὅσο σὲ γνώριζα, ἐσένα.... Ὅταν ὁ Φέγγιας ἄρχισε νὰ σὲ κάμῃ νὰ ὑποφέρῃς, ἔννοιωσα πὼς εἴμουνα γιὰ σένα ἕνα στήριγμα κ' ἔννοιωσα πὼς ἄρχισες νὰ φοβᾶσαι τὴ φιλία μου, κ' εἴμουνα ὅλως διόλου εὐτυχισμένος καὶ μιὰ δειλὴ ἐλπίδα γεννήθηκε μέσα μου. Κατόπι, ὅταν ὁ Φέγγιας κατάντησε ἀνυπόφορος, κ' εἴχες ἀποφασίσει νὰ τὸν ἀφήσῃς. Ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ σὲ φανέρωσα τὰ πάντα, καὶ χωρὶς νὰ μοῦ πῇς ὄχι, ἔφυγες ἀπὸ κοντά μου μὲ δάκρυα, ἡ εὐτυχία μου δὲν εἶχεν ὅρια. Ἂν ἐκείνη τὴ στιγμὴ μὲ ρωτούσανε τί θέλεις περισσότερο, θ' ἀπαντοῦσα «Τίποτε». Κατόπι συλλογίστηκα πὼς μποροῦσα νὰ σὲ πάρω. Ἡ μητέρα σὲ συμπάθησε, οἱ πόθοι μου ἄρχισαν νὰ πραγματοποιοῦνται, μ' ἔλεγες πὼς μ' ἀγαποῦσες ἀνέκαθεν, πὼς μ' ἀγαποῦσες πάντα . . . κατόπι μοῦ εἶπες, καθὼς καὶ πρίν, πὼς ὁ Φέγγιας δὲν ὑπάρχει πιὰ γιὰ σένα, πὼς ἀγαπᾷς μονάχα ἐμένα.... Τί περισσότερο μπορῶ νὰ ἐπιθυμῶ ; Καὶ ὅμως ὄχι, τώρα, μὲ βασανίζει τὸ παρελθόν σου, θὰ ἤθελα νὰ μὴν ὑπῆρχε, καὶ τίποτε νὰ μὴ μοῦ τὸ θυμίζῃ.

Λίζα.— (Σοβαρά). Βίκτωρ !...

Καρένιν.— Συχώρεσέ με, Λίζα· ἂν σοῦ τὰ λέγω αὐτά, τὸ κάμω γιατὶ δὲ θέλω νὰ κρύφτω μέσα μου τί σκέπτουμαι γιὰ σένα. Σὲ μιλῶ ἔτσι ἐπίτηδες γιὰ νὰ σὲ δείξω πόσο εἶμαι κακός, πόσο γνωρίζω πὼς δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ χειρότερός μου, καὶ πὼς πρέπει νὰ παλέψω, καὶ μὲ τὸν ἑαυτό μου ἀκόμη, γιὰ νὰ τὸν νικήσω. Τώρα τὸν νίκησα τὸν ἑαυτό μου.

Λίζα. Αὐτὸ ἔπρεπε· κ' ἐγὼ προσπάθησα ὅσο μποροῦσα, κι' ὅ,τι ἐπιθυμοῦσες γένηκε μέσα στὴν καρδιά μου, χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ τὸ θέλω· ὅλα σβυσθῆκαν ἀπ' ἐκεῖ, ἐκτὸς σύ.

Καρένιν.— Ὅλα ;...

Λίζα.— Ὅλα, ὅλα.... Ἂν δὲν εἴταν ἔτσι, δὲ θὰ σοῦ τὄλεγα.

Ὁ ὑπηρέτης.— Ὁ κύριος Βοσνιεσένσκης.

Καρένιν.— Μᾶς φέρνει τὴν ἀπάντηση τοῦ Φέγγια.

Λίζα. (Στὸν ὑπηρέτη). Ὁδήγησέ τον.

Καρένιν.— (Σηκώνεται καὶ πάει στὴν πόρτα). Ἐπὶ τέλους ἡ ἀπάντηση !

Λίζα.— (Δίνει τὸ παιδὶ στὴν παραμάννα. Τὸ παίρνει αὐτὴ καὶ φεύγει). Ἄραγε τελείωσαν πιὰ ὅλα;

(Ἀγκαλιάζει τὸν Βίκτωρα. Μπαίνει ὁ Βοσνιεσένσκης.)

Καρένιν. - Αἴ λοιπόν ;

Βοσνιεσένσκης.— Ὁ Θόδωρος Βασίλιεβιτς δὲν εἴτανε στὸ σπίτι του.

Καρένιν.— Δὲν εἴτανε στὸ σπίτι του ; Δὲν ὑπόγραψε λοιπὸν τὴν αἴτηση;

Βοσνιεσένσκης. – Ὄχι δὲν τὴν ὑπόγραψε, ἄφησε ὅμως ἕνα γράμμα γιὰ σᾶς καὶ γιὰ τὴν Ἐλισαβέττα Ἀντρέγεβνα. (Βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ γράμμα). Πῆγα στὸ σπίτι του καὶ μοῦ εἶπαν πὼς εἶτανε στὸ ξενοδοχεῖο. Πῆγα στὸ ξενοδοχεῖο. Ὁ Θόδωρος Βασίλιεβιτς μὲ παρεκάλεσε νὰ ξαναπεράσω νὰ πάρω τὴν ἀπάντηση ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα. Ξαναπῆγα καὶ ὁρίστε τὸ γράμμα.

Καρένιν.— Τὸ ἀναβάλλει ἀκόμη; Νέες πάλι ἀφορμές! Μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι καλὰ φερσίματα αὐτά. Πόσο ἐξεφτελίσθηκε!

Λίζα.— Μὰ διάβασε λοιπόν! Τί γράφει;

(Ὁ Καρένιν ἀνοίγει τὸ γράμμα).

Βοσνιεσένσκης.— Δὲ μὲ χρειάζεσθε πιά;

Καρένιν.— Ὄχι, χαίρετε. Σᾶς εὐχαριστῶ.

(Ὁ Βοσνιεσένσκης φεύγει. Ὁ Καρένιν μνήσκει τρομαγμένος).

Λίζα.— Μὰ τί τρέχει; Τί τρέχει;

Καρένιν.— Εἶναι φρίκη.

Λίζα.— (Θέλει νὰ τοῦ ἁρπάξῃ τὸ γράμμα). Διάβασε.

Καρένιν.— (Διαβάζει). «Λίζα καὶ Βίκτωρ,—ἀποτείνουμαι σὲ σᾶς τοὺς δύο. Δὲ θέλω νὰ πῶ ψέματα καὶ νὰ σᾶς ὀνομάσω ἀγαπητοὺς καὶ λατρευμένους. Δὲν μπορῶ νὰ νικήσω κάποιο αἴσθημα πίκρας καὶ μομφῆς – μομφῆς ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μου, μὰ ποὺ μοῦ εἶναι πάλι πολὺ πικρή, ὅταν συλλογίζουμαι ἐσᾶς, τὴν ἀγάπη σας, τὴν εὐτυχία σας. Τὰ ξέρω ὅλα, ξέρω καλὰ πώς, ἂν καὶ εἴμουνα ὁ σύζυγος, σᾶς ἐμπόδιζα κατ' ἀνάγκην νὰ εἶσθε εὐτυχισμένοι. Εἶμαι ἐγὼ ὁ παρείσακτος, Καὶ ὅμως δὲν μπορῶ νὰ μὴ αἰσθάνουμαι γιὰ σᾶς κάποια ψύχρα καὶ κάποια πίκρα. Κατ' ἀρχήν, σᾶς ἀγαπῶ καὶ τοὺς δυό, καὶ μάλιστα τὴ Λίζα, τὴ μικρή μου Λίζα· μὰ στὴν πραγματικότητα, δὲν ἐνδιαφέρουμαι καθόλου. Ξέρω πὼς ἔχω ἄδικο. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτε....

Λίζα.— Τί θέλει νὰ πῇ; Σὲ τί θέλει νὰ καταλήξῃ;

Καρένιν.— (Ἐξακολουθεῖ). Μὰ ἂς ἔρθουμε στὸ προκείμενο. Αὐτὴ ἡ διπλὴ ἐσωτερική μου κατάσταση μὲ ἀνάγκασε νὰ ἐκτελέσω τὸν πόθο σας μὲ τρόπο διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ μοῦ προτείνατε. Νὰ πῶ ψέματα, νὰ παίξω μιὰ σαχλὴ κωμωδία πληρώνοντας τοὺς ὑπαλλήλους τῆς συνόδου, ὅλην αὐτὴν τὴν δειλία τὴν συχαίνουμαι. Εἶμαι βέβαια ἕνας ἄθλιος μὰ ὄχι τέτοιου εἴδους, καὶ δὲν μπορῶ νὰ πάρω μέρος σ' αὐτὴν τὴν ἀτιμία, δὲν μπορῶ στ' ἀλήθεια.

Ἡ ἄλλη, λύση ποὺ ἔχω πρόχειρη εἶναι ἡ πιὸ ἁπλή. Πρέπει νὰ παντρευθῆτε γιὰ νὰ εἶσθε εὐτυχισμένοι! σᾶς ἐμποδίζω, πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξαφανισθῶ!...

Λίζα.— (Ἁρπάζει τὸ χέρι τοῦ Καρένιν). Βίκτωρ;

Καρένιν.— (Διαβάζει). Πρέπει νὰ ἐξαφανισθῶ κ' ἐξαφανίζουμαι. Ὅταν θὰ πάρετε αὐτὸ τὸ γράμμα δὲ θὰ ὑπάρχω πιά. Υ.Γ.—Λυποῦμαι πολὺ ποὺ μοῦ στείλατε χρήματα γιὰ τὰ ἔξοδα τοῦ διαζυγίου· εἴτανε ψυχρὸ καὶ δὲν τὸ περίμενα ἀπὸ σᾶς, μὰ ἐπὶ τέλους ἔκαμα τόσα λάθη ἐγώ, ὥστε μπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ κάμετε ἕνα. Τὸ χρῆμα θὰ σᾶς ἐπιστραφῇ. Ἡ λύση ποὺ διάλεξα εἶναι πιὸ σύντομη, κοστίζει ὀλιγώτερα. εἶναι μάλιστα πιὸ ἁπλὴ καὶ πιὸ βέβαιη. Ἕνα μονάχα σᾶς ζητῶ: μὴν εἶσθε δυσαρεστημένοι μαζύ μου, καὶ μὴ μὲ παρεξηγῆτε. Καὶ κάτι ἀκόμη: γνωρίζω κάποιον ὡρολογᾶ, τὸν Ἐβγκένεφ, δὲν μπορεῖτε ἄραγε νὰ τὸν βοηθήσετε λιγάκι; Εἶναι ἕνας ἀνίκανος, μὰ ἕνας τίμιος ἄνθρωπος. Χαίρετε.—Φέγγιας».

Λίζα.— Σκοτώθηκε!

Καρένιν.— (Χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι, κατόπι τρέχει στὸν ἀντιθάλαμο). Πέστε νὰ ἔρθῃ ὁ κύριος Βοσνιεσένσκης!

Λίζα.— Τὸ ἤξευρα, τὸ ἤξευρα! Φέγγια, ἀγαπημένε μου Φέγγια.

Καρένιν.— Λίζα!

Λίζα.— Δὲν εἶναι ἀλήθεια, δὲν εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν τὸν ἀγαποῦσα καὶ πὼς δὲν τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαποῦσα καὶ τὸν ἀγαπῶ. Καὶ τὸν σκότωσα ἐγώ!

(Μπαίνει ὁ Βοσνιεσένσκης).

Καρένιν.— Ποῦ βρίσκεται λοιπὸν ὁ Θόδωρος Βασίλιεβιτς; Τί σᾶς εἶπεν;

Βοσνιεσένσκης.— Μοῦ εἶπαν πὼς βγῆκε τὸ πρωῒ καὶ δὲν ξαναφάνηκε.

Καρένιν.— Πρέπει νὰ πληροφορηθοῦμε ἀμέσως. Σ' ἀφίνω, Λίζα.

Λίζα.— Συχώρεσέ με! Κ' ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ πῶ ψέματα.... Πήγαινε γρήγορα καὶ προσπάθησε νὰ μάθῃς τί ἔτρεξε.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Ἔρωτ' ἀκαταμάχητε
Πολεμιστή, ποὺ πέφτεις
Σὰ ριζικὸ ἀναπάντεχο
Καὶ στ' ἁπαλὰ τῆς κόρης
Τὰ μάγουλα ποὺ ξενυχτᾶς
Καὶ πέλαγα διαβαίνεις
Καὶ σὲ καλύβες χωριανὲς
Μπαίνεις. Ἐσὲ κανείς,
Οὔτε θεὸς οὔτ' ἄνθρωπος
Μπορεῖ νὰ σοῦ ξεφύγει
Καὶ χτῆμα σου ἀπομνήσκει
Ὅποιος μὲ σὲ πιαστεῖ.

Ἐσὺ ποὺ παρασέρνεις
Καὶ νοῦ καὶ δικαιοσύνη,
Ἐνάντια τόρα στὸ γονιὸ
Ξεσήκωσες τὸ γιό.
Πάντα νικάει ὁλοφάνερα
Τῆς ὄμορφης κοπέλλας
Ὁ πόθος τῶν γλυκῶν ματιῶν
Καὶ στέκεται ψηλά,
Ἀπὸ κάθε νόμο ἀσάλευτο
Τί τοὺς ψηφᾶ ἡ Ἀφροδίτη.
Νά· τόρα κ' ἐγὼ βλέποντας
Ἔτσι τὴν Ἀντιγόνη
Στὸν Ἅδη νὰ σιμόνει,
Π' ὅλους θὰ μᾶς δεχτεῖ,
Οὔτε νὰ σταματήσω
Τὰ δάκρυά μου μπορῶ
Κι' ἀπὸ τὸν κάθε νόμο
Κι' ἐγὼ παραστρατῶ.

14 Μαρτίου 1912

Ἠρ. Πιντζας.

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ Α΄. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΜΑΣ

Πρὶν νὰ μποῦμε στὴν ἐξέταση τῶν ποιημάτων ποὺ μᾶς στείλανε, κρίνουμε καλὸ νὰ ποῦμε δυὸ τρία λόγια πολὺ χαρακτηριστικὰ γιὰ τοὺς ποιητὲς τῆς πόλης μας. Οἱ ποιητὲς τῆς πόλης μας σχεδὸν δὲν πήρανε μέρος στὸ διαγωνισμό. Γιατὶ αὐτό; Μήπως γιατὶ τὸ βραβεῖο εἴτανε μικρὸ ἢ γιατὶ δὲν εἶχαν ἐμπιστοσύνη στοὺς κριτές; Ἴσως νἆναι τὸ πρῶτο ἡ αἰτία, ἴσως τὸ δεύτερο. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ νομίζουμε πιὸ πιθανὸ εἶναι πὼς οἱ ποιητές μας—περισσότερο στιχοπλόκοι ἢ ποιητὲς—δὲν πήρανε μέρος στὸ διαγωνισμό μας, γιατὶ δίνουν πολὺ σημασία στὸ ὄνομα τους καὶ στὴν τέχνη τους. Καὶ δὲν καταδέχονται λέγοντας: νὰ στείλω ***ἐγὼ*** ἔργο μου σὲ διαγωνισμό; ἄ μπᾶ! Ὁ ἐγωϊσμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι δικαιολογημένος. Γιατὶ κι' ὁ πιὸ μεγάλος ἀπὸ τοὺς ποιητές μας ἂν λάβαινε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς στείλῃ ἕνα ἔργο του, θὰ τιμόντανε μὲ μιὰ ἀμερόληπτη καὶ εἰλικρινὴ κρίση ὄχι ξυλοσχιστῶν, ἀλλὰ ἀνθρώπων ποὺ δουλέψανε γιὰ τὰ γράμματα καὶ κατέχουνε σήμερα μιὰ ἐξαιρετικὴ θέση σ' αὐτά. Αὐτὸ τὸ ὁμολογοῦνε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ ποιητές μας. Ἔχουμε νὰ φέρουμε καὶ ἄλλη μιὰ παρατήρηση στοὺς κυρίους αὐτούς. Ὁ διαγωνισμός μας μπορεῖ καὶ νὰ μὴ τίμαε κανένα ἀπὸ τοὺς ποιητές μας, ποὺ νομίζουν πὼς κάθουνται στὴν κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ. Τὸ ξέρουμε πὼς οἱ διαγωνισμοὶ στὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια δὲν κάνουν ποιητικὲς ἀποκαλύψεις καὶ πὼς τὸ ρεζίλεμα τῶν τέτοιων διαγωνισμῶν καὶ ἐδῶ καὶ στὴν Ἀθήνα, ἔχουν ἀπογοητεύσει τοὺς ποιητές μας, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ νοιώσουνε οἱ κύριοι αὐτοὶ πὼς ἐμεῖς δὲν μπεριμέναμε ἔξοχα ἀποτελέσματα ἀπὸ ἕνα διαγωνισμὸ ποὺ γίνεται στὴν πόλη μας, περιμέναμε ὅμως νὰ γίνῃ κάποια κίνηση, νὰ κεντηθῇ τὸ ἐνδιαφέρο ἐκείνων ποὺ κάτι γράφουν καὶ νὰ δοθῇ ἕνα σκούντημα γιὰ ἐργασία. Οἱ ὅπως δήποτε γνωστοὶ ποιητές μας ἔπρεπε νὰ συντελέσουν σ' αὐτό.

Καὶ τώρα ἂς ἐξετάσουμε τὰ ἔργα ποὺ μᾶς ἔστειλαν. Τὰ ἔργα αὐτὰ εἶναι ἐνιά. Τὰ δυὸ ἀπορρίπτουνται, γιατὶ τὰ λάβαμε πολὺ ἔξω ἀπὸ τὴν προθεσμία, ἔχουν τοὺς τίτλους: ***Ἴαμβοι*** καὶ ***Ραγισμένη καρδιά.*** Τὰ ἄλλα ἑφτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς: ***Μητρικὴ λαχτάρα, Νοσταλγίες, Χωρισμός, Σκίτσο, Σὰν τὸν καπνό, Ταξίδι*** καὶ ***Τὰ περασμένα.***

Ἡ ***Μητρικὴ λαχτάρα*** εἶναι ἕνα ἀσήμαντο κατασκεύασμα. Ὁ ποιητής του, ποὺ εἶναι ἄντρας καὶ ὑπογράφει ***Μία δεσποινίς,*** γιὰ νὰ δώσῃ ἴσως κάποιο θέλγητρο στὸ ἔργο του ποὺ δὲν ἔχει, γράφει καὶ μερικὲς σημειώσες, ***Σχετικὰ μὲ τὸ ποίημα,*** ὅπως τὶς λέγῃ, δυστυχῶς ὅμως ἀπ' αὐτὲς τίποτα δὲν μπορέσαμε νὰ καταλάβουμε. Ἀντιγράφουμε δυὸ τρεῖς φράσες: «.... δὲν μπορῶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ μὴ ὁμολογήσω μοναχός μου, ὅτι (τὸ ποίημα του) ἔχει ρωμαντισμὸ ἑνοῦ λογιοῦ—(Τί κρῖμα νὰ μὴν ἔχῃ δυὸ λογιοῦ) σὲ ἀρκετούτσικη δύση, πρᾶμα, τὸ ὁποῖο βέβαια μειώνει κάμποσο τὴν ἀξία, ὅπου τοῦ προσδίνουν δυὸ προτερήματα, ἀπ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα δὲν μπορῶ νὰ μὴν τὸ τονίσω θαρρετά, πὼς λείπει, εἶναι σχεδὸν ἀπόβλητο ἀπὸ τὰ ποιηματούδια τῶν πλειότερων ποιητάδων μας τώρα, γιὰ τὸ λόγο, ὅπως καλύτερα πολὺ ἀπὸ μένα ξέρετε, ὅτι αὐτοὶ οἱ Κοι ἄρχισαν νὰ ἀδιαφοροῦν γι' ἀφτὸ ὅλους διόλου, νὰ μὴ σκοτίζουνται, πειδὴς καὶ καθὼς ξέθαρρα σᾶς λέγουν ***δὲν ἔχει σημασία·*** εἶναι δὲ τοῦτο, καθὼς θὰ καταλάβατε (τίποτα δὲν καταλάβαμε) ***ἡ ἐπιξεργασία*** τοῦ στίχου, ἡ ἐπιξεργασία λέγω τοῦ στίχου, ὅπου τελεφταῖα τώρα τόσο καταφρονήθηκε, ἀμελήθηκε....

Γιὰ δεῖγμα τῆς ὀμορφιᾶς τοῦ στίχου καὶ τοῦ ποιήματος ὁλοκλήρου παραθέτουμε τὸν πρῶτο στίχο:

Σὲ μιὰ καλύβα πενιχρή, μὲ χόρτα σκεπασμένη

Οἱ Νοσταλγιὲς καὶ ***ὁ Χωρισμὸς*** εἶναι πολὺ ἀνώτερα ποιήματα ἀπὸ τὴ ***Μητρικὴ λαχτάρα,*** ἀλλὰ κι' αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὰ ἀναμασσήματα ἐκεῖνα, ποὺ κατατρίβανε τὸν καιρό τους οἱ ποιητὲς τῆς παλαιᾶς σχολῆς. Οὔτε ἰδέες καινούριες, οὔτε ἴχνη πρωτοτυπίας, οὔτε σφιχτοδεμένο καὶ ἁρμονικὸ τοὐλάχιστο στίχο. ***Οἱ Νοσταλγιὲς*** ἀρχίζουνε μὲ τὸ στίχο:

Στῆς δύσης ἁπαλόγειρε τὴν ἀγκαλιὰ ὁ Φοῖβος.

Καὶ ***ὁ Χωρισμός.***

Δυὸ χρόνια πᾶνε ἀγάπη μου ποὺ δὲ σὲ ξαναεῖδα.

Οἱ ποιητὲς καὶ τῶν δύο φλυαροῦνε γιὰ τὴν ἀγάπη τους.

Τὸ ταξίδι εἶναι ἕνα δωδεκάστιχο, καλοκαμωμένο ποιηματάκι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ πρόθυμα θὰ ὑπόγραφε ἕνας Πολέμης. Ὁ στίχος του ρέει, χωρὶς ὅμως νἄχῃ παλμό, χωρὶς νὰ σοῦ κρυφολέγῃ τίποτα στὴν ψυχή. Ὁ ποιητὴς ἔκαμε τὴν ἀγάπη του βάρκα καὶ τὴν ἐλπίδα του πανὶ καὶ ταξιδεύει μέρα, νύχτα ναῦρῃ μιὰ καρδιὰ νὰ τὸν πονῇ, τοῦ κάκου ὅμως πούπετα δὲν τὴ βρίσκει.

Καὶ ταξειδεύω μέρα νύχτα
ἐχάλασε μου τὸ πανὶ
κ' ἡ βάρκα ἔχει πιὰ σαπίσει
καρδιὰ δὲν ηὗρα ἀληθινή.

Τὸ ποίημα αὐτὸ μᾶς φαίνεται πὼς εἶναι κάπου δημοσιευμένο, δὲν μπορέσαμε ὅμως νὰ τὸ ἐξακριβώσουμε, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἀπορρίψαμε.

Τὸ ***Σκίτσο*** ἔχει μέσα του κάποια πνοὴ ποιητικὴ κι' ὁ ποιητής του μὲ λίγα λόγια, χωρὶς περιττολογίες ζωγραφίζει τὴ σκοτεινιασμένη νύχτα. Τὸ ποίημα αὐτὸ σχετικὰ μὲ τ' ἀπάνω εἶναι καλὸ κι' ὁ ποιητής του δείχτει πὼς ἔννοιωσε τὴν τέχνη καὶ μιὰ μέρα θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἀξιόλογα ἔργα, φτάνει νὰ μὴ βαρεθῇ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ γράφῃ. Τὸ δημοσιεύουμε:

Μαρμαρωμέν' ἡ θάλασσα, κοιμᾶται στ' ἀκρογιάλι,
παντοῦ σιωπή, γαλήνη,
μέσα σὲ τούλια μενεξὲ λιγοθυμᾷ ἡ σελήνη
κι' ἄτονα τ' ἄστρα νοσταλγοῦν στοῦ ἀπείρου τὴν ἀγκάλη.

Μόνο στὴ νύχτα, ποὺ χαϊδεύει ἡ νυσταγμένη ἀχτίδα,
τοῦ φάρου ποὺ ὀργοανάβει
τὸν ἔβενο ὕπνο τοῦ νεροῦ ταράζει ἕνα καράβι
σὰν ὄνειρο, σὰ φάντασμα, σὰ στοιχειωμένη ἐλπίδα.

Σὰν τὸ καπνό. Εἶναι ἕνα δωδεκάστιχο ἀρκετὰ καλοδουλεμένο. Ὁ στίχος του σφιχτοδεμένος καὶ καμωμένος μὲ προσοχή. Χωρὶς νὰ σοῦ λέῃ ἐξαιρετικὲς ἔννοιες, σκορπᾶ μιὰ μυστικιὰ γλυκάδα. Εἶναι τῆς τελευταίας σχολῆς μ' ἕνα ἐλαφρὸ συμβολισμό. Κ' ἐδῶ ὁ ποιητὴς ἔχει ὡς θέμα τὴν ἀγάπη του.

Εἶναι μιὰ ὑστερικὴ μανία ὅλων σχεδὸν τῶν νέων μας ποιητῶν. Ἀλλὰ ρωτοῦμε δὲν ὑπάρχουν ἄρά γε ἄλλα θέματα νὰ καταγίνουν οἱ ποιητὲς μας; Ἀπὸ τὰ ἐνέα ποὺ μᾶς ἔστειλαν μόνο ὁ ποιητὴς τοῦ ***Σκίτσου*** βγαίνει ἀπὸ τὴν ὑποκειμενικότητα καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῆς ἀγάπης του. Νὰ τὸ τελευταῖο ἑξάστιχο τοῦ ***Σὰν τὸ καπνό.***

Γιατὶ λοιπὸν σὰν τὸν καπνὸ γλυστρᾶς καὶ πᾶς καὶ πᾶς
Μέσα στ' ἀχνὸ
τῆς μοναξιᾶς τὸ θάμπωμα καὶ τῆς εἰρήνης;
Κρεμέσαι ἀπ' τὸ κορμί μου, δένεσαι σφιχτὰ χαλκάς...
Μὰ σὰν τὸν ἄπιαστο καπνὸ
Ξάφνου λιγοθυμᾶς καὶ σβύνεις....

Τὰ περασμένα Ἔχουν δώδεκα καλοδουλεμένους στίχους, μὲ ἕνα πρωτότυπο τόνο. Εὐθὺς ἐξαρχῆς σοῦ κάνουν τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ ποιητὴς τῶν ***Περασμένων*** γνωρίζει τί θὰ πῇ τέχνη κ' ἂν εἶναι μικρὸς στὴν ἡλικία, θὰ γράψῃ μιὰ μέρα ἐξαίρετα. Ἀνάλυση δὲν κάνουμε. Δημοσιεύουμε ὁλόκληρο τὸ ποίημα.

Τώρα δὲ θέλω τίποτε νὰ ἠχήσῃ, θέλω μόνη
Τὴ μουσικὴ τὴν πρώτη. τὴ σιγοπαίχτρα μουσικὴ,
Σὰν τ' ὄνειρο τὸ γνώριμο καὶ τὸ παράξενο μαζὺ
Στῆς νύχτας μέσα τὰ βαθειὰ τρικυμιστὰ ποὺ ἁπλώνει.

Λοιπὸν, ἔλα νὰ φύγουμε σ' ὅ,τι ἡ καρδιὰ γυρεύει...
Λοιπὸν, ἔλα νὰ πᾶμε στοὺς δρόμους τοὺς νοσταλγικοὺς.
Μέσα στ' ἀργό τους πέρασμα θὰ τρέμῃ ἡ σκέψη μας,
[ὁ νοῦς
θὰ τρέμῃ ἀπ' τὴν παλιὰ ζωὴ στὴ μνήμη ποὺ ἀναδεύει!
Θέλω νὰ πᾶμε στῆς ψυχῆς τ' ἀρχαῖα τὰ μονοπάτια.
Μελίσσια ἀπὸ γυναῖκες ἀνάερα θ' ἀπαλοχυθοῦν
Καὶ θὰ μιλοῦνε, θὰ μιλοῦν καὶ θὰ γελοῦνε,θὰ γελοῦν,
Μὲ λαγγεμένα στόματα καὶ μεθυσμένα μάτια...

Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ ἀφοῦ ἐξέτασε μὲ προσοχὴ καὶ μελέτησε ὅλα τὰ ποιήματα ποὺ σταλθήκανε στὸ διαγωνισμό, κρίνει πὼς τὸ καλήτερο ἀπ' ὅλα εἶναι τὰ ***Περασμένα*** καὶ δίνει τὸ βραβεῖο στὸν ποιητή τους, ποὺ τόνε συγχαίρεται κι' ὅλας μὲ τὴν καρδιά της. Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἀνοίχτηκε ὁ φάκελλος καὶ ἀποκαλύφτηκε πὼς ποιητὴς τῶν ***Περασμένων***, εἶναι ὁ γνωστὸς ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Λέαντρος Παλαμᾶς. Ὁ κ. Λέαντρος Παλαμᾶς παρακαλεῖται νὰ μᾶς δηλώσῃ πῶς καὶ ποῦ νὰ τοῦ στείλουμε τὸ πενιχρὸ βραβεῖο τοῦ διαγωνισμοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπή.

ΣΤ' ΑΛΩΝΙ

Εἶδα στ' ἀλώνι τὴ Λενιὼ πῶσερνε τὴ δουκάνη
ποὺ τὴ δουκάνην ἔσερνε καὶ σιγοτραγουδοῦσε:
Γύρνα δουκάνη μ' γύριζε, τὰ στάχυα λιάνιζέ τα
ν' ἀποσωθοῦν οἱ θημωνιὲς μὲ τὰ πολλὰ δεμάτια,
νὰ μάσουμε τὴ σήκαλι, νὰ μάσουμε τὸ στάρι,
σπίτι μας νὰ τὰ φέρουμε στὰ παστρικά τ' ἀμπάρια
καὶ σὰν πλακώσῃ ὁ χειμὸς καὶ πιάσουνε τὰ χιόνια
καὶ τὰ νερὰ παγώσουνε κ' οἱ μύλοι σταματήσουν,
σακιὰ τ' ἀλεύρι νἄχουμε κι' ἀμπάρια τὸ σιτάρι
καὶ τὰ ντολάπια μὲ ψωμὶ νὰ τἄχουμε γιομάτα.

ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Πέρα στὴν ἀκροποταμιὰ στὸ μικροποταμάκι,
πῶχει τὰ γάργαρα νερὰ τὶς μαρμαρένιες γοῦρνες,
τὶς γοῦρνες τὶς καλόφκιαστες τὶς νεροδουλεμένες,
χωριατοποῦλες ἔρχουνται, χωριατοποῦλες πλύνουν.
Καὶ μιὰ ξανθὴ μιὰ λυγερὴ μιὰ μικροκαμωμένη
τὰ ροῦχα της ἁπλώνοντας χαμηλοτραγουδάει:
Γιὰ λάμψε γήλιε μ' δυνατὰ στέγνω τὰ ρουχικά μου,

τὶ σπίτι μ' ἔχω μάγκανο νὰ τὸν ἀποτελειώσω,
τ' ἔχω προικιὰ γιὰ ράψιμο, γιὰ κέντημα μαντήλια,
πουκάμισα γιὰ σίδερο γιὰ δίπλωμα φουστάνια.
Γιὰ λάμψε γήλιε μ' δυνατὰ στέγνω τὰ ρουχικά μου
τ' ἤρτ' ὁ καιρὸς νὰ παντρεφτῶ, τὰ νυφικὰ νὰ βάλλω.

Ἰωσὴφ Ραφτόπουλος.

ΚΡΙΤΙΚΑ

Ἀραχνοκεντημένα.

Σπάνια βλέπουμε νὰ βγαίνῃ στὴν πόλη μας ἕνα βιβλίο, ποὺ νἄχῃ κάποια σχέση μὲ τὴν τέχνη. Καὶ ὅταν βγῇ ἕνα τέτοιο βιβλίο ἀμέσως μᾶς προδιαθέτει μὲ τὸ μέρος του καὶ εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ τὸ ἐπαινέσουμε καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι ἄξιο νὰ κατακριθῇ. Κι' αὐτὸ συμβαίνει γιατὶ τὰ βιβλία ποὺ βγαίνουνε στὴν πόλη μας εἶναι ζυμωμένα μὲ τὸν ἑαυτό μας, εἶναι βγαλμένα ἀπὸ τὸ αἷμα μας, ἀπὸ τὸ στενό μας λογοτεχνικὸ περιβάλλον. Καὶ τὰ θεωροῦμε παιδιά μας. Τὰ ***Ἀραχνοκεντημένα*** *τοῦ Πέτρου Νεβάδα, ἑνὸς νέου, πολὺ νέου ἀκόμη συγγραφέα, ἔτσι πρέπει νὰ τὰ θεωρήσουμε. Δὲν μποροῦνε, βέβαια νὰ λογαριαστοῦνε ἔργα μελετημένα, ψυχολογημένα, κατασταλαγμένα, ἔχουν ὅμως κάτι μέσα τους, ποὺ βράζει καὶ προσπαθεῖ νὰ βγάλῃ τὸ μελούμενο τεχνίτη, ποὺ θὰ ἐπιβληθῇ μὲ τὸ μελλοντικό του ἔργο, ποὺ θὰ συγκινήσῃ καὶ θὰ διδάξῃ. Στὰ δεκαπέντε διηγηματάκια, ποὺ περιλαμβάνει ἡ συλλογὴ αὐτὴ θἀνταμώσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐπιτήδευση πολλὲς φορὲς νὰ τόνε πειράζῃ στὰ νεῦρα, τὸ ἄγνωστο ἔδαφος ποὺ πόθησε ὁ συγγραφέας νὰ πλέξῃ τοὺς μύθους του, τὸν πότε ψεύτικο καὶ πότε ἀληθινὸ, λυρισμό, ἀλλὰ καὶ τὴ δυνατὴ φράση ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τοὺς καλοὺς χρωματισμοὺς κ' ἕνα δυνατὸ αἴσθημα. Κάποιος φίλος μου ποὺ τὰ διάβασε εἶχε πεῖ τὴ γνώμη, πὼς τὰ* ***Ἀραχνοκεντημένα*** *δὲν εἶναι παρμένα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ ζωὴ, ποὺ ὁ συγγραφέας δὲ φαίνεται νὰ τὴν ἔχῃ μελετήσει τόσο καλὰ — εἴπαμε πὼς εἶναι πολὺ νέος ἀκόμη— ἀλλὰ ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ προπάντων ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς νεώτερης γαλλικῆς φιλολογίας. Ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ κάποιου φίλου μου εἶναι πολὺ σωστή. Ἂν πιάσουμε τὰ χωριανά του διηγήματα, θὰ παρατηρήσουμε πὼς εἶναι, νὰ ποῦμε, γαντοφορεμένα. Ἂν προσέξουμε τὰ κοινωνικά του, θὰ διοῦμε πὼς δὲ στηρίζουνται οὔτε στὴν ψυχολογία μας, οὔτε στὴ φιλοσοφία μας. Ἡ ξενικὴ ἐπίδραση εἶναι ὁλοφάνερη. Καὶ ὅμως ἂν τὰ* ***Ἀραχνοκεντημένα*** *δὲν ἔχουν τὴν ἀξίωση πὼς μποροῦνε νὰ προστέσουνε τίποτε στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, δείχνουν ὅμως πὼς ὁ Πέτρος Νεβάδας ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ γράφῃ, θὰ ἀναδειχτῇ μιὰ μέρα καλὸς τεχνίτης μὲ ἀξίωση καὶ μὲ ἐπιβολή. Τόνε συστήνουμε μόνο μελετῶντας τοὺς λογογράφους δικούς μας καὶ ξένους, νὰ μελετᾶ καὶ τὴ ζωὴ, ποὺ τὸν τριγυρνᾶ, γιατὶ μέσα ἀπ' αὐτὴ θὰ πάρῃ ἡ τέχνη του ὅτι τῆς χρειάζεται.*

Ο. Μ.

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΑΒΑΦΗ, ΚΑ·Ι·ΡΟ

Ὁ κ. Ροβέρτος Κάμπος μᾶς ἔστειλε μιὰ μικρὴ μελετίτσα καλλιτεχνικὰ τυπωμένη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ κ. Καβάφη, μὲ τὸν τίτλο: ***Τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ Κ. Π. Καβάφη.*** Τὸν κ. Κ. Π. Καβάφη δὲν τὸν καλοξέρουμε. Διαβάσαμε λίγα του ποιηματάκια στὴν «Νέα Ζωὴ» καὶ τὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάντρας καὶ δυὸ κριτικές, μιὰ τοῦ Γρ. Ξενοπούλου στὰ «Παναθήναια» καὶ μιὰ τῆς Πετρούλας, Ψηλορείτη στὸ «Νουμᾶ». Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς κριτικὲς εἶταν ἐνθουσιαστικές, δηλ. ἀσυμβίβαστες μὲ τὰ ποιήματα ποὺ διαβάσαμε. Τὰ ποιήματα αὐτὰ φανέρωναν τὴν πεζότητα τοῦ ποιητῆ, τὴν τάση γιὰ νὰ ἐπιδειχτῇ γιὰ πολυμάθεια καὶ ἱστοριομάθεια, τὴν ἀπόπειρα νὰ φιλοσοφήσῃ καὶ νὰ δείξῃ πὼς ἑτοιμάζει νέο δρόμο στὴν ἑλληνικὴ ποίηση καὶ ἀκόμη καὶ στὴ γλῶσσα, μιὰ ἀκαλαίστητη καὶ ἀκατάστατη γλῶσσα ὅσο παίρνει. Καμμιὰ φορὰ στὰ στιχουργήματα, ποὺ διαβάσαμε, φαινότανε κι' ὁ ποιητὴς - ἕνα δυὸ ποιηματάκια του, μποροῦνε νὰ διαβαστοῦνε μὲ εὐχαρίστηση. Ἡ μελετίτσα τοῦ κ. Ροβέρτου Κάμπου, ἔρχεται νὰ συμφωνήσῃ μαζί μας καὶ νὰ ἰσοπεδώσῃ τὰ ποιήματα ποὺ δὲ διαβάσαμε μὲ τὰ ποιήματα ποὺ διαβάσαμε. Ἀλλὰ μ' ὅλες τὶς ὀρθὲς ἐδῶ κ' ἐκεῖ σκέψες τοῦ κ. Ροβέρτου Κάμπου, παρατηροῦμε πὼς κάτω ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῆς μελετίτσας του βρίσκεται κάποια πίκρα καὶ κάποια χολή, ποὺ κάνει τὴν κριτική του ν' ἀποτείνεται περισσότερο πρὸς τὸ ἄτομο τοῦ κ. Καβάφη παρὰ πρὸς τὰ ποιητικά του ἔργα. Καὶ μιὰ τέτοια κριτικὴ μπορεῖ νὰ κριθῇ πάντα ἀπὸ τὴν κακή της ὄψη.

Μερικὲς περικοπὲς τῆς μελετίτσας τοῦ κ. Ροβέρτου Κάμπου εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὲς καὶ πολὺ μάλιστα διδαχτικές. Θὰ δημοσιεύσουμε μιά, γιατὶ ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερα τοὺς λογίους μας, ποὺ πέφτουν κι' αὐτοὶ στὸν ἴδιο φαῦλο κύκλο ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ ὑπαινίσσεται ὁ κριτικός. «.... πάσχουμε ἀπὸ τὴ γνωστὴ ἀσθένεια «Snobisme». Ἔχουμε καταντήσει, καὶ τὸ ἀστεῖο, δὲ θέλουμε νὰ παραδεχτοῦμε, ἢ ἂν προτιμᾶτε δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε, Snobs. μὲ ἄλλα λόγια

δοῦλοι τῆς γνώμης δύο τριῶν ἐξεχόντων. Τρανὸ καὶ ζωντανὸ παράδειγμα τὰ ποιήματα τοῦ Κυρίου Καβάφη, τὰ θαυμάζουμε, γιατὶ κάποιος βρέθηκε νὰ τὰ παινέσει, κάποιος πολὺ γνωστὸς λογογράφος τῶν Ἀθηνῶν, ἐμεῖς λοιπὸν ἐπιπόλαια, ἐπιπόλαια, χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ ξέρουμε γιατὶ ἀσπαζούμαστε τὴ γνώμη του καὶ πρῶτοι πρῶτοι καὶ καλοὶ βροντοφωνοῦμε : Νά, φιλόσοφος, νὰ ποιητής, τὸ δὲ ἀστεῖο, τὸ λέμε μὲ τόση πεποίθηση, ποὺ στὸ τέλος τὸ πιστεύουμε καὶ τὸν ἐχτιμᾶμε (παράδειγμα ὁ Κος Καβάφης) γιὰ ποιητή, γιὰ λογογράφο, γιὰ φιλόσοφο κτλ. ὑπνωττιζούμαστε τόσο, ποὺ εὐτὺς εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ δώσουμε κάποια κρυμμένη ἔννοια σ' ἕνα κούφιο λόγο ἢ σ' ἕν' ἀστεῖο πεζὸ ποίημα, ποὺ θεωρουμε chef d' œuvre !

Αὐτά, φίλοι μου, εἶν' ἀνθρώπινες ἀδυναμίες, ποὺ ἀπὸ ἐγωϊσμὸ δὲν παραδεχούμαστε, θαυμάζουμεν ἐκεῖνο ποὺ θαυμάζουν δυὸ τρεῖς σπουδαῖοι. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο εἴμαστε τοῦ Νίτσε ὀπαδοί, λατρεύουμε τὴ μουσικὴ τοῦ Βάγνερ, ἐνῶ στὰ κρυφὰ τρελλαινούμαστε γιὰ τὸ Matchiche. εἴμαστε συβολιστές, ἐνῶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν καταλαβαίνουμε τί γράφουμε».

Οἱ λίγες αὐτὲς γραμμὲς τῆς περικοπῆς ποὺ δημοσιεύουμε πρέπει νὰ διαβαστοῦνε μὲ προσοχὴ ἀπὸ τοὺς λογίους καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ γιὰ τὸν ἕνα ἢ γιὰ τὸν ἄλλο λόγο δὲν μποροῦνε νὰ ἐχτιμήσουν κατ' εὐθεῖαν ἕνα ἔργο καὶ σέρνουνται ἀπὸ τὴν μύτη πίσω ἀπὸ τὸ ἅρμα τοῦ δείνα ἢ δείνα στιχοπλόκου ἢ λογογράφου, γιατὶ σ' αὐτὸ συντελοῦνε μερικὰ παράδοξα φαινόμενα. Ἕνα ἀπὸ τὰ παράδοξα αὐτὰ φαινόμενα εἶναι καὶ τὸ πιὸ παράδοξο νὰ θαυμάζουμε περισσότερο ἐκεῖνο ποὺ δὲν καταλαβαίνουμε, νὰ τὸ θαυμάζουμε χωρὶς νὰ μποροῦμε νὰ μποῦμε στὸ μυστήριο του Κι' αὐτὸ γιατί ; Γιατὶ φοβούμαστε μήπως ἂν δὲ δείξουμε πὼς τὸ θαυμάζουμε, θὰ μᾶς ἐκλάβουνε γιὰ ἀνθρώπους ἀνίδεους, ἀμελέτητους καὶ ἀπροσδιόνυσους. Κι' αὐτὸ γιατί ; Γιατὶ πραγματικὰ μᾶς λείπει τὸ γοῦστο καὶ μᾶς ἀρέσει ὁ ψευτοεγωϊσμός.

ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ὁ κ. Μανώλης Τριανταφυλλίδης δημοσιεύει στὸ περιοδικὸ «Süddentsche Monautshefte» στὸ φύλλο τοῦ Γενάρη μιὰ μελέτη γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτὴ παίρνοντας ἀφορμὴ πέντε Γερμανοὶ ἐπιστήμονες, οἱ κ. κ. Ἀλμπέρτος Τούμπ, γνωστότατος στὸν ἑλληνικὸ λόγιο κόσμο, καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Στρασβούργου, Κάρολος Μπούγμαιν, καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λιψίας, Ἀλμπέρτος Ἔχαρδ, ἐπίσης καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Στρασβούργου, Κάρολος Μάρκ, συντάκτης τοῦ «Βυζαντινοῦ περιοδικοῦ» τοῦ Μονάχου καὶ ὁ Γουλιέλμος Μάγερ Luebke, δημοσιεύουνε στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ ἴδιου περιοδικοῦ τὴ γνώμη τους γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ φυσικὰ κατακεραυνώνουν τοὺς καθαρευουσιάνους, ποὺ μὲ τὰ ἀντιδραστικά τους κινήματα ἐμποδίζουν τὴν πρόοδο τοῦ ἔθνους καὶ τῆς λογοτεχνίας καὶ χαρακτηρίζουνε τὸ βάλσικο τοῦ γνωστοῦ ἄρθρου γιὰ τὴ γλῶσσα στὸ Σύνταγμα, γιὰ πράξη μεσαιωνική. Ἐξάλλου πλέκουν τὸ ἐγκώμιο τῶν δημοτικιστῶν, ποὺ χαρακτηρίζουνται ὡς ἄνθρωποι τῆς προόδου καὶ τῆς προκοπῆς.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ τῶν πέντε καθηγητῶν, ποὺ εἶναι γνωστοὶ στὰ παγκόσμια γράμματα καὶ ἀπολαβαίνουν τὸ γενικὸ σεβασμό, ἔπρεπε νὰ τὸ δημοσιεύσουμε στὰ «Χρονικὰ» γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν οἱ ἀνίδεοι καὶ νὰ ντροπιασθοῦν γιὰ τὴν κατάσταση τῆς ἀντίληψης τους δυστυχῶς ὅμως ὁ μικρὸς χῶρος τοῦ φύλλου μας δὲν τὸ ἐπιτρέπει.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ»

Δυστυχῶς τὸ φύλλο μας τῆς 15 τοῦ Μάρτη εἶταν τυπωμένο καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶτάν ἀδύνατο νὰ ποῦμε δυὸ τρία λόγια γιὰ τὴ στάση τοῦ «Ταχυδρόμου» ὅταν βγῆκε τὸ ζήτημα τῆς κατηγορίας του καὶ ἄρχισε ὁ γραφιδοπόλεμος. Τώρα τὸ πρᾶγμα κρύωσε πιό, θὰ ποῦμε ὅμως δυὸ λόγια γιὰ κάτι ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει. Δὲ βιαζούμαστε νὰ κατηγορήσουμε τὸν «Ταχυδρόμο» γιὰ προδότη, δὲν πιστεύουμε ἕνα τέτοιο πρᾶμα, μποροῦμε ὅμως νὰ τὸν κατηγορήσουμε γιὰ ἀστοιχείωτο καὶ γιὰ φύλλο ἀνάξιο κάθε ἐκτίμησης καὶ προσοχῆς. Τὸν κατηγόρησαν οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες γιὰ τὸ τάδε ἢ τάδε ζήτημα, κι' ὁ ἀνίδεος, ὁ φαφλατᾶς. στὴν δονκιχωτική του ἀπάντηση τόσο πολὺ εἶτανε ζαλισμένος, ὥστε ἀνακάτωσε καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα γιὰ νὰ συγκινήση τὰ πλήθη ποὺ ἀρχίσανε νὰ τὸν ἀντιπαθοῦνε καὶ νὰ τόνε γυρνοῦνε τὴ ράχη Καὶ δὲ φτάνει μόνο αὐτό, ἀλλὰ θέλησε νὰ πειράξη συμπαθέστατο λόγιο, ἕνα ἀπὸ τοὺς πιὸ φωτισμένους δασκάλους μας ποὺ γιὰ λόγους ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τὴ θέληση του βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Νὰ τὸν πειράζη ἄνανδρα τὴ στιγμὴ ποὺ δὲν εἶναι ἐδῶ νὰ ἀποκαλύψη τὸ ποιόν του καὶ μαζὶ μὲ τὸ ποιόν του καὶ τὴν παραδειγματική του ἀμάθεια.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Τζ. Νοβορρωσίσκη— Ἡ ὑπόθεση τοῦ διηγήματος σας εἶναι καλή, ἀλλὰ ἡ ἐκτέλεση σκοντάφτει λιγάκι Δὲ θὰ τὸ δημοσιεύσουμε. Ἀλλὰ εἴμαστε βέβαιοι πὼς πολὺ γλήγορα θὰ δημοσιεύσουμε ἄλλο διήγημα σας μὲ ἐπαίνους. Ἔχετε ὑπομονὴ καὶ ἐξακολουθεῖτε νὰ γράφετε. Τὰ «Χρονικὰ θὰ τὸ θεωρήσουνε τιμή τους ἂν σᾶς πρωτοδείξουν αὐτὰ στὸ κοινό.

"LE MONDE,,

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΓΑΛΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑ

Ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ καλλιτέρα ἀσφάλεια τῆς Γαλλίας, ὑπὸ διαρκῆ κυβερνητικὸν ἔλεγχον.

ΠΑΡΕΧΕΙ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΛΕΟΝ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

Γραφεῖα Οὐζοὺν Χαν, Γαλατᾶ.

ΑΙ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΙ ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ

ΤΗΣ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΥ 1904

Εἶναι αἱ ἀσφαλέστεραι, αἱ καλλίτεραι, αἱ συμφερώτεραι ὅλων.

Πωλοῦνται ὑπὸ τῆς Λαϊκῆς Ὀθωμανικῆς Πιστώσεως.

Τιμὴ 2 Λ. Τουρκίας.

Χουριὲτ Χάν, 13—15, Κωνσταντινούπολις.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις Ρ. ΣΑΚΑΓΙΑΝ